

Путь Ирана

лекция 4: культура

Кратко о предыдущей лекции

- Иран – страна нескольких религий. На территории Ирана проживают не только мусульмане, но и зороастрийцы, христиане, иудеи, ...
- Зороастризм – это часть иранского культурного кода. Многие традиции, восходящие к зороастризму, популярны до сих пор (Ноуруз)
- Хотя ислам был привнесен, он, как и зороастризм, оказал значительное влияние на иранское мироощущение.
- Иран – крупнейшая шиитская страна. Но изначально Иран не был шиитским.

ПУТЬ ИРАНА:

1. История
2. Экономика
3. Религия
- 4. Литература и культура**
5. Повседневная жизнь

Наш план на вечер

1. Литература

- древняя и средневековая
- классическая (Золотой век)
- современная (Серебряный век)

2. Искусство

- классические жанры (каллиграфия + миниатюра)
- архитектура
- народные промыслы
- современное искусство

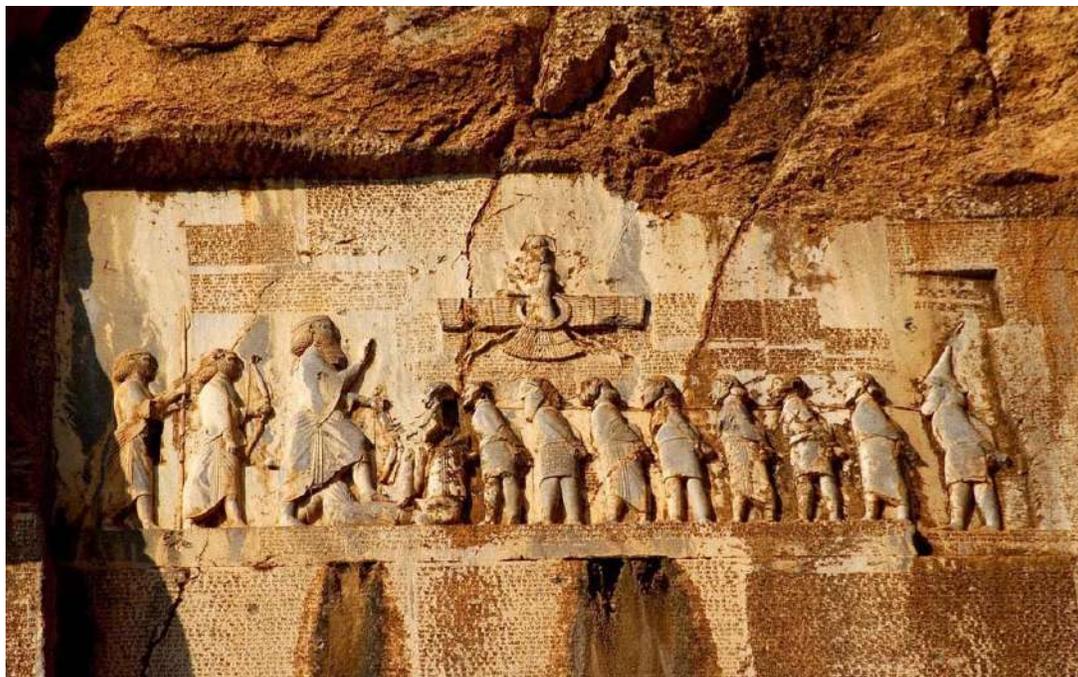

Часть 1. Литература

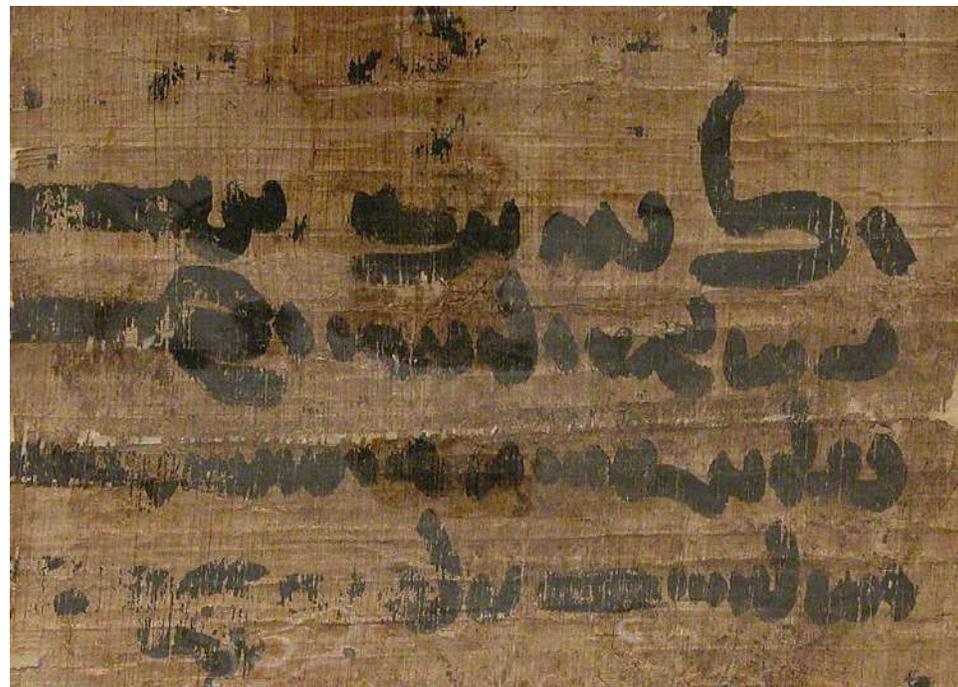

**классическая
литература**

Доисламская литература

древнеперсидская эпиграфика
(Бехистунская надпись)

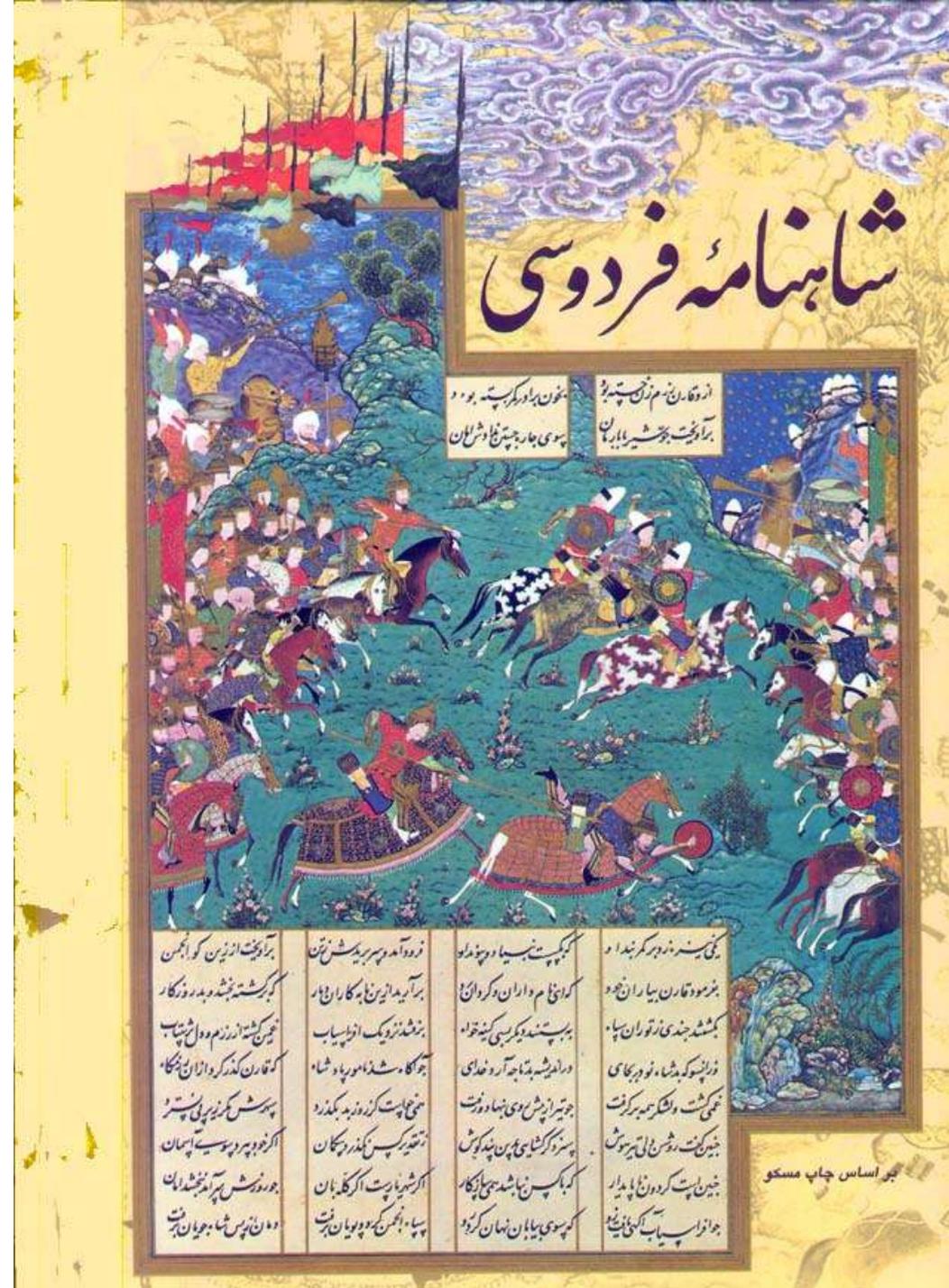

среднеперсидские памятники
(авестийский + пехлевийский)

«Шахнаме» – символ и гордость персидской литературы

Абулькасим Фирдоуси (940 – 1020)

Шахнаме («Книга царей»)

писалась 35 лет

поэма + прозаические вставки

три части:

- мифологическая
- героическая
- историческая

фольклор Ирана
с древности до VII в.

больше 100 000 строк

Классическая персидская поэзия

- Рудаки
- Хафиз Ширази
- Саади Ширази
- Низами Гянджеви
- Джалаладдин Руми
- Омар Хайям
- Анвари
- Аттар
- Абдуррахман Джами
- и многие другие

1. влияние **суфизма** – исламского мистицизма
2. диалог поколений: поэты беседуют друг с другом

Основа стихосложения – бейт (двустипшие)

بخال هندويش بخشم سمرقند و بخارا را

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را

Agar ān tork-e shirāzi be dast ārad del-e mā rā
Be khāl-e henduyash bakhsham Samarqand-o Bokhārā rā

Ради родинки смуглой одной, одного благосклонного взгляда,
Я отдам Самарканд с Бухарой и в придачу – богатства Багдада

Саади Ширази. Гулистан

Всё племя Адамово — тело одно,
Из праха единого сотворено.
Коль тела одна только ранена часть,
То телу всему в трепетание впасть.
Над горем людским ты не плакал вовек, —
Так скажут ли люди, что ты человек?

штаб-квартира ООН
Мохаммад Джавад Зариф

Классические сюжеты

Искандер-наме

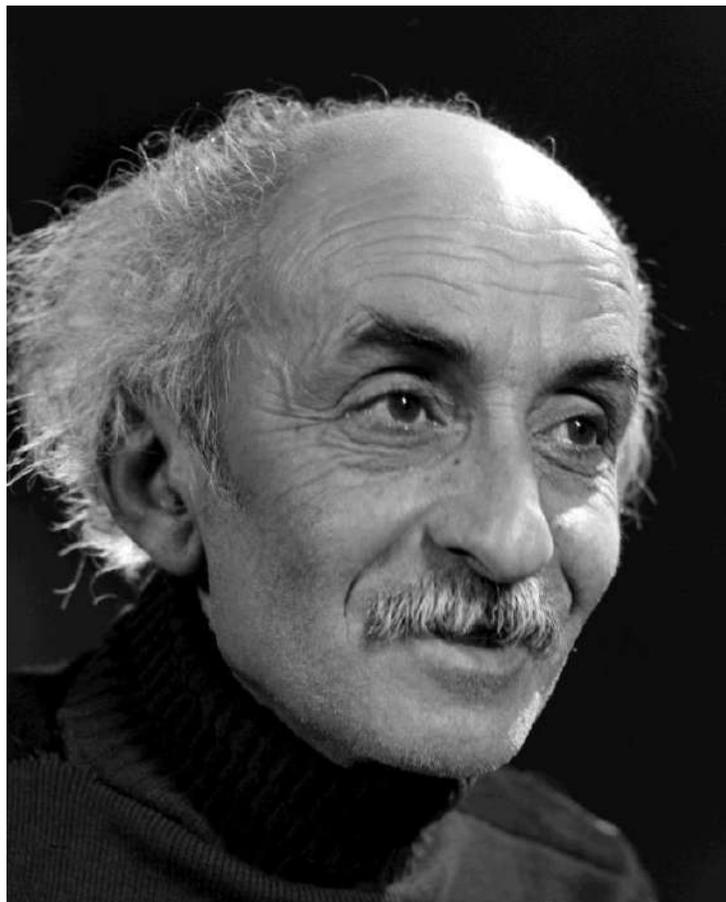

Рустам и Сухраб

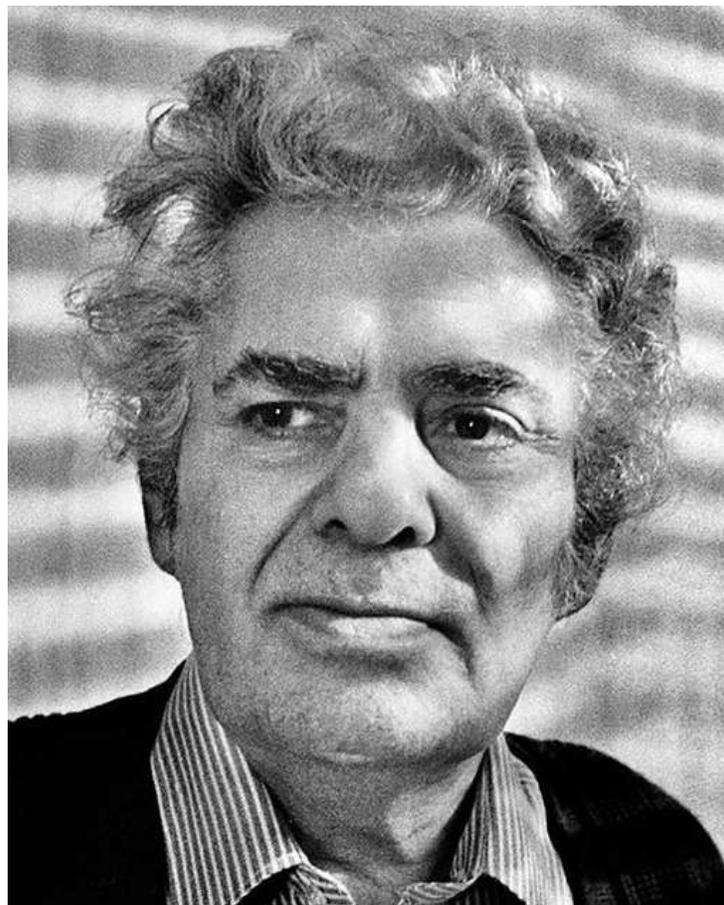

**современная
литература**

«Новая поэзия»

**Нима Юшидж –
основатель стиля**

**Ахмад Шамлу –
«белый стих»**

**Сохраб Сепехри –
сюрреализм**

Женская поэзия

Парвин Эттесами –
классические жанры

Симин Бехбахани –
новое прочтение жанров

Симин Данешвар –
роман «Плач по Сиявушу»

Садег Хедаят

(1903 – 1951)

- Рождение «новой» прозы – похожей на западную
- Революция в литературе
- Опала и при шахе, и при Исламской республике

Жизнь Садега Хедаята

Знатное происхождение
Жил и учился в Европе

В поисках себя:

- инженерное дело
- архитектура
- стоматология
- фольклористика
- языкознание
- журналистика

Смерть Садега Хедаята

1927 –
эссе «Смерть»

1927 –
первая попытка суицида (в р. Марне)

1951 –
смерть от отравления газом

могила С. Хедаята
на кладбище
«Пьер Лашез» (Париж)

Любимые авторы:

Э. По
Н. В. Гоголь
Г. де Мопассан
А. П. Чехов
Ф. Кафка

Творчество

критический реализм – сатира – сюрреализм

достижения западной литературы + Иранский бэкграунд

Рассказы и повести:

Заживо погребенный
Три капли крови
Светотень
Алавийя-ханум
Слепая сова
Бездомный пес
Сплетни
Хаджи-ага
Завтра

Драмы:

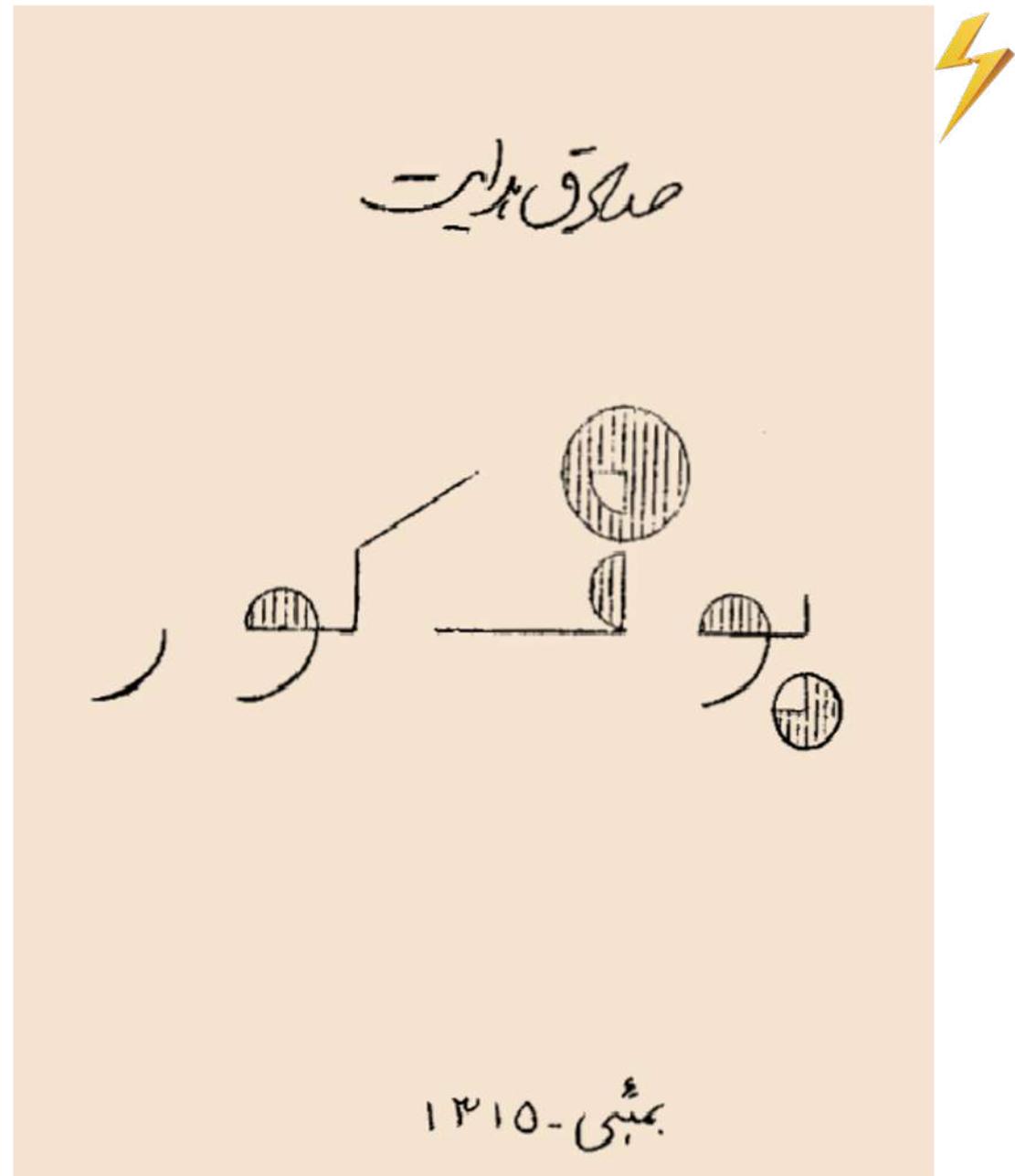
Парвин, дочь Сасана
Сказка о сотворении мира
Путевые записки
Исфахан, половина мира
На скользкой дороге

Эссе:

Рубайят Омара Хайяма
Человек и животное
Смерть
Чайковский
Новые течения в персидской поэзии
Послание Кафки
Миссия ислама в Европе

«Слепая сова»

первый тираж – 50 экземпляров

Персидский Достоевский?

Известность за рубежом
Схожие персонажи и образы
Атмосфера городского закулисья
Психологизм

Другое наследие С. Хедаята

Эссе о
литературе
Переводы
с пехлевийского

Переводы Кафки

«О пользе
вегетарианства»

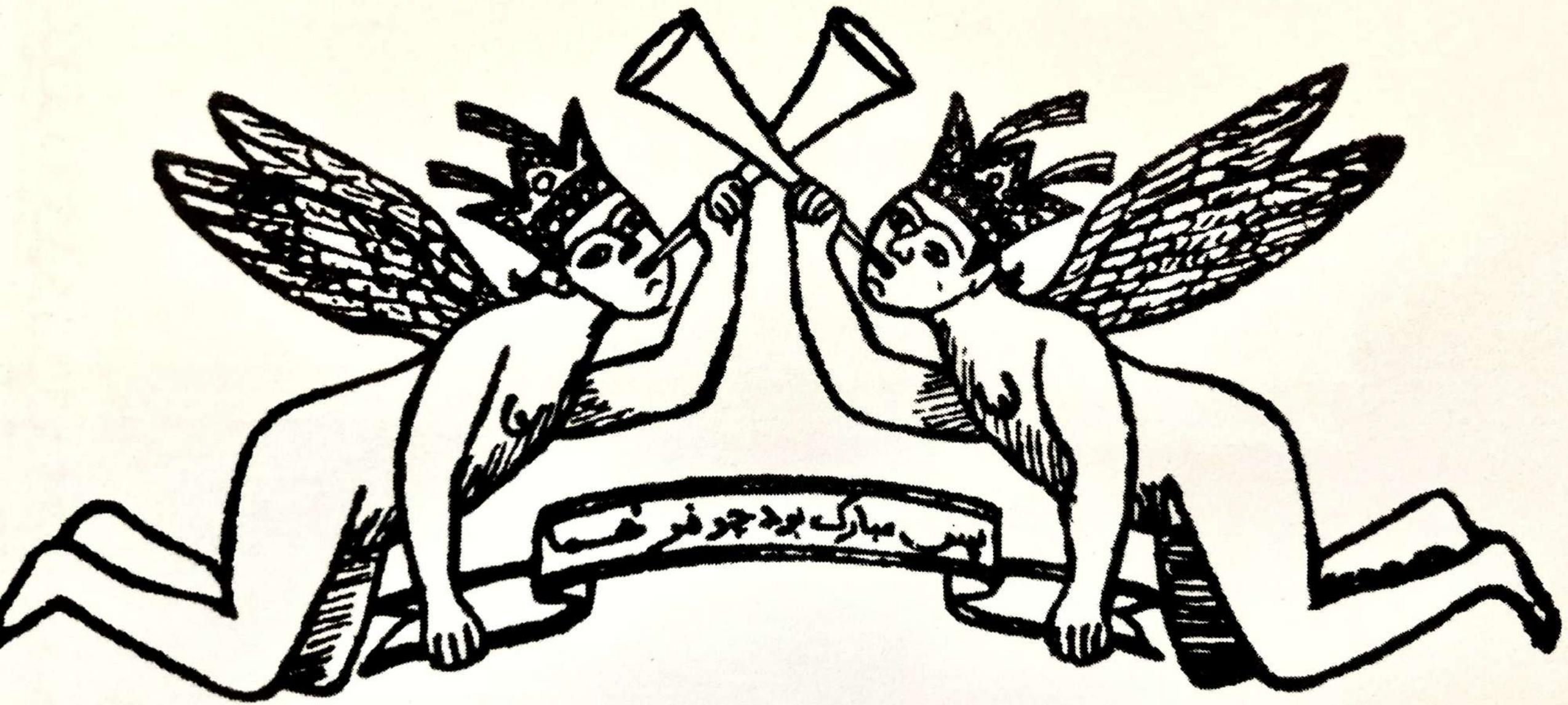
Садег Хедаят – художник

«Одинокая газель»
1928 г.

SHEDAYAT
Paris le 16.X.28

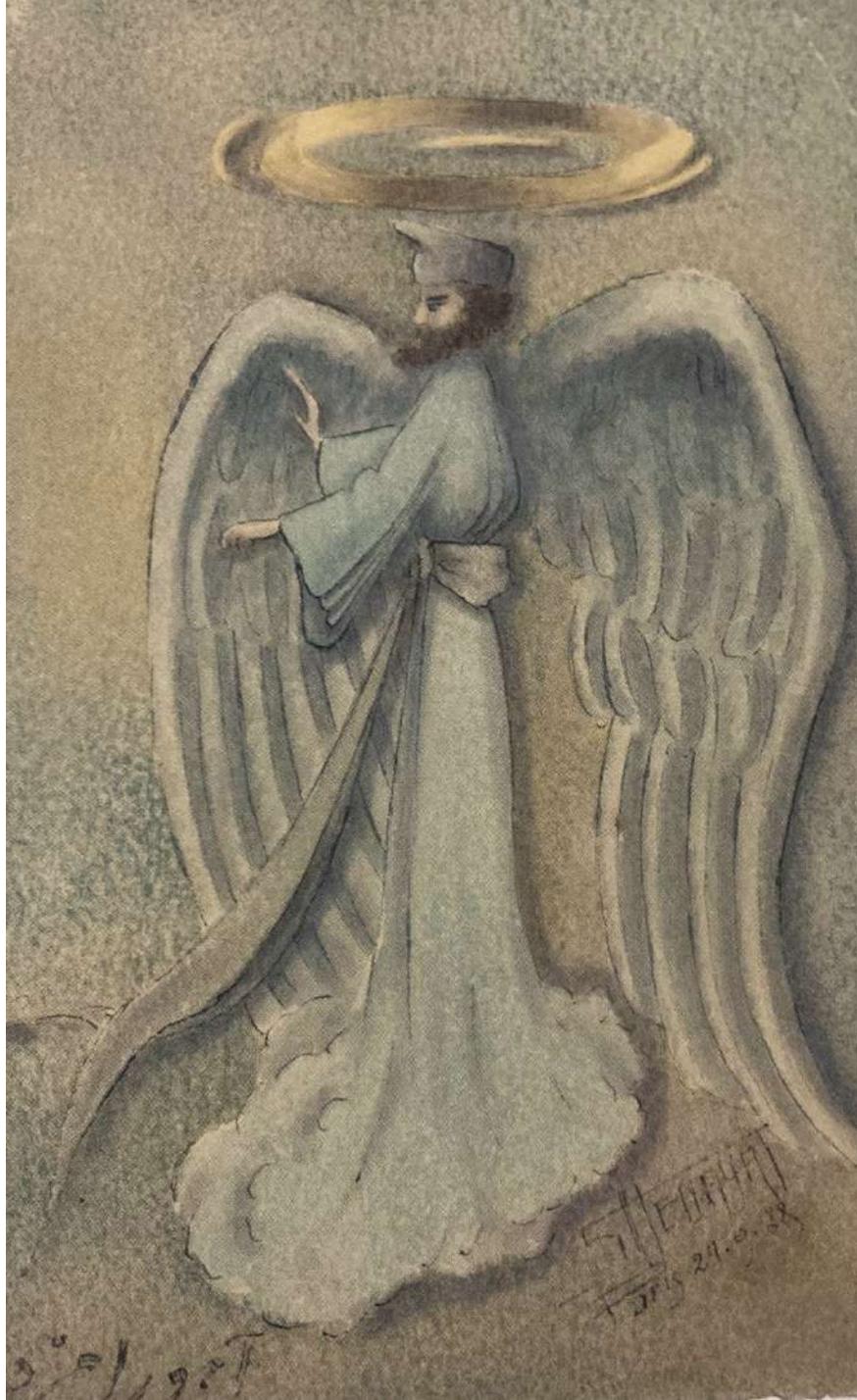

بِسْمِ مَبَارَكِ بَرْدِ چو فرخنده

The background features intricate golden Arabic calligraphy in a cursive style, set against a light beige background with repeating floral and geometric motifs. The calligraphy is dense and fills most of the frame.

Часть 2.
Искусство

Минутка

персидского

языка

Dast-shuyi

Уборная

Dast-shuyi injā hast?

Здесь есть уборная?

**Bebakhshin,
dast-shuyi injā hast?**

**Извините,
здесь есть уборная?**

Sandúq

Kacca

Vorud

Вход

Khoguj

ВЫХОД

Нақд

наличка

Pul-e naqd

наличка

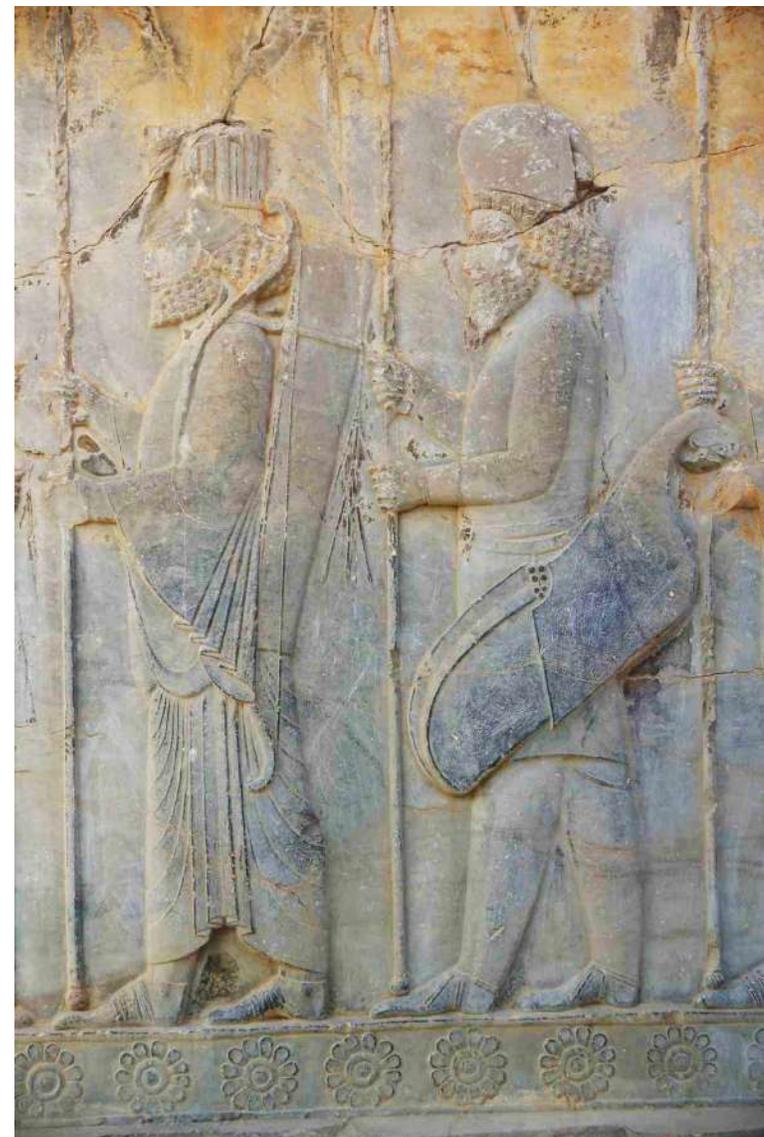

Продолжаем!

The background features intricate golden Arabic calligraphy in a cursive style, overlaid on a repeating pattern of stylized floral and geometric motifs. The overall color palette is warm, dominated by gold and cream tones.

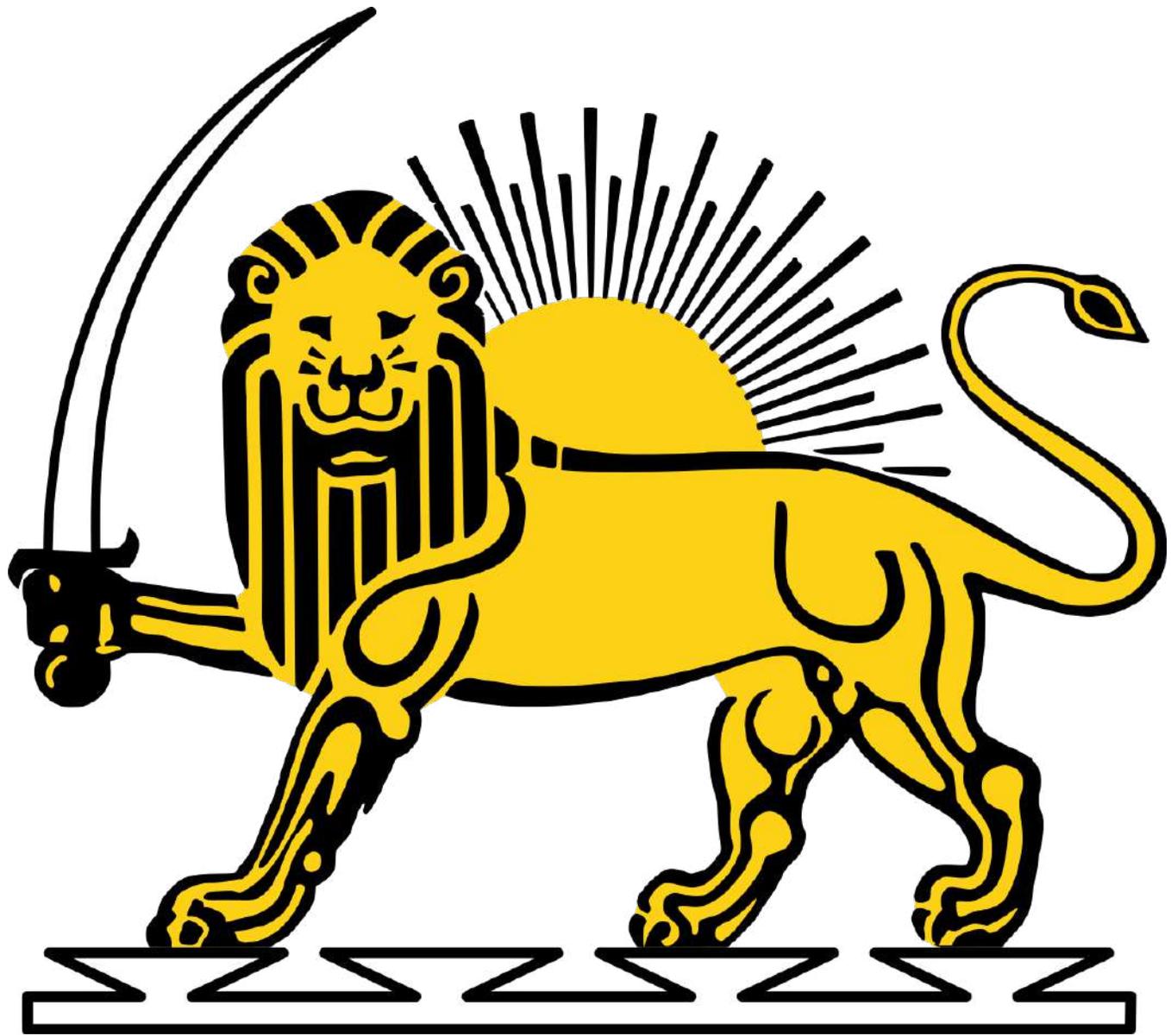
Часть 2.
Искусство

Персеполь

The background of the image features a large, light gray calligraphic design in Arabic script. The text is arranged in two horizontal lines, with the top line reading 'وَاللَّهُ أَكْبَرُ' (Allah is the Greatest) and the bottom line reading 'وَاللَّهُ أَكْبَرُ' (Allah is the Greatest). The script is a highly stylized, cursive form, likely Thuluth or similar, with prominent vertical strokes and intricate flourishes. The word 'الله' (Allah) is particularly large and central in both lines. The overall effect is a subtle, artistic watermark that frames the central text.

каллиграфия

иранцы восприняли
и стали развивать каллиграфию

Куфический шрифт

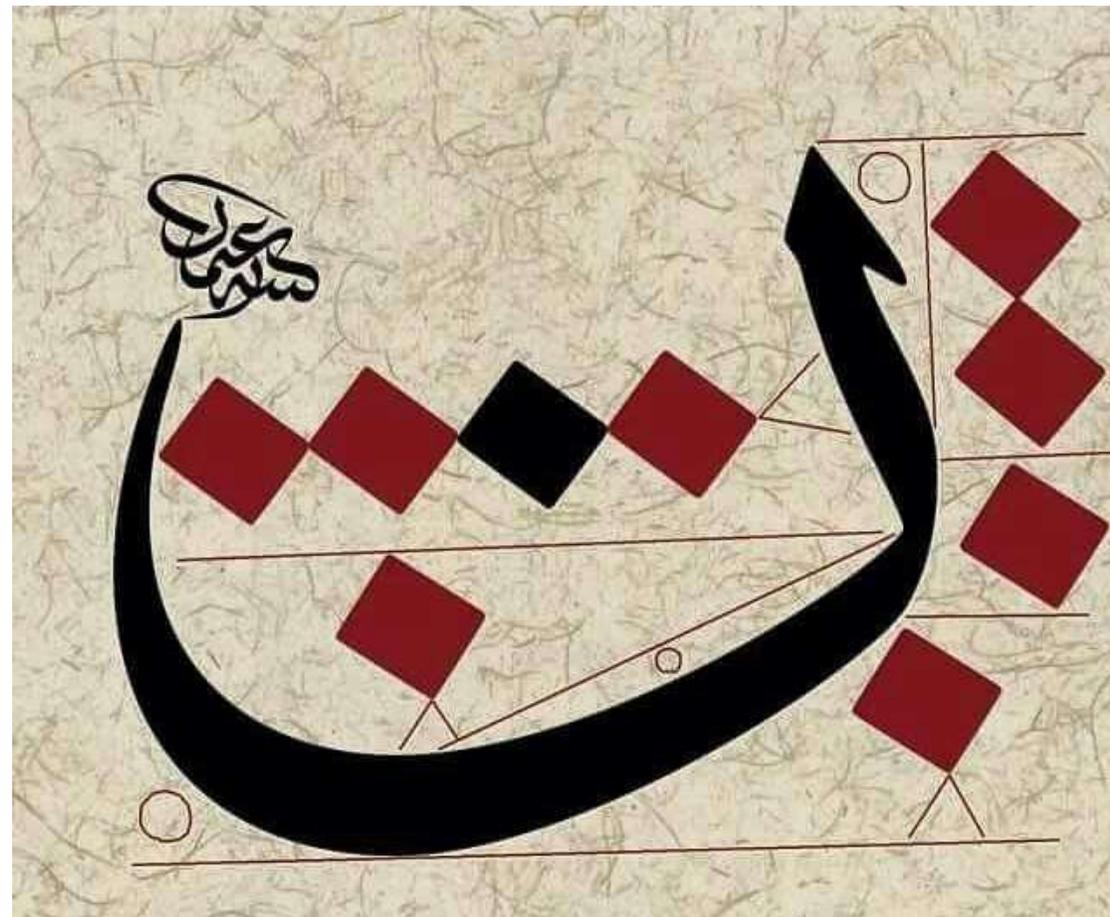
Куфический шрифт

—
ا ش

X век – пропорциональное письмо

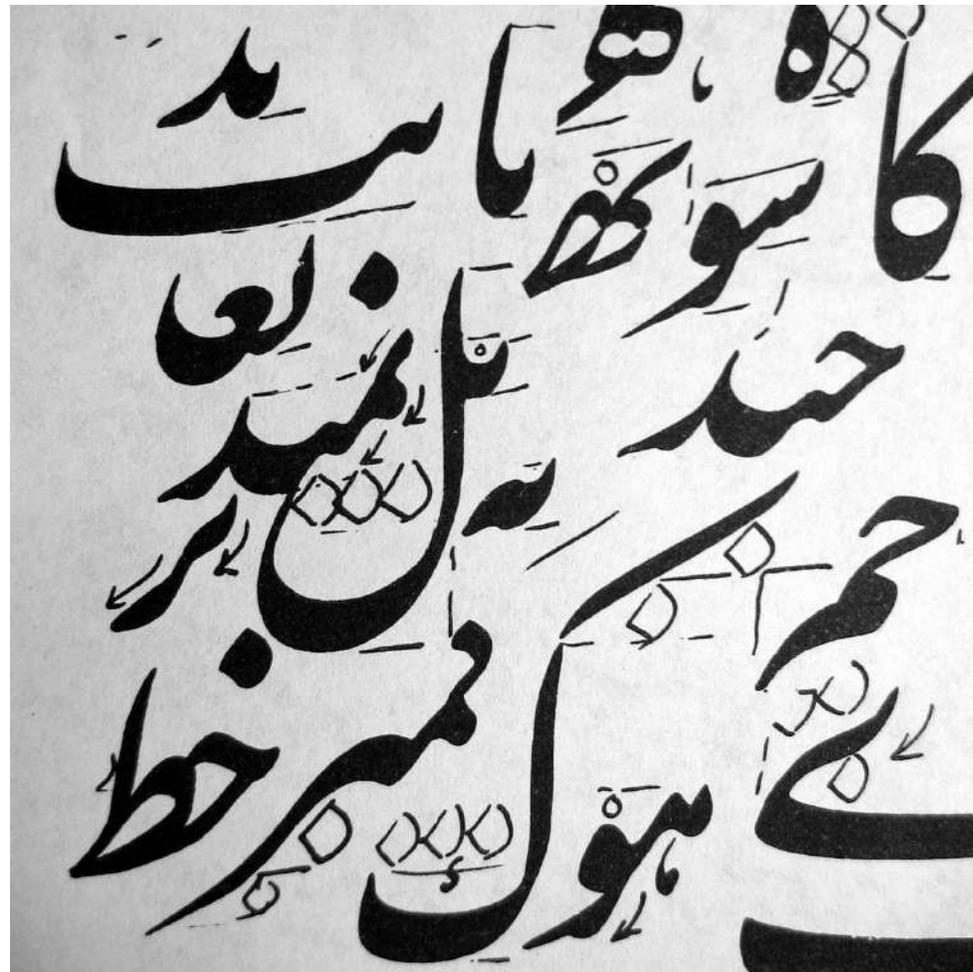
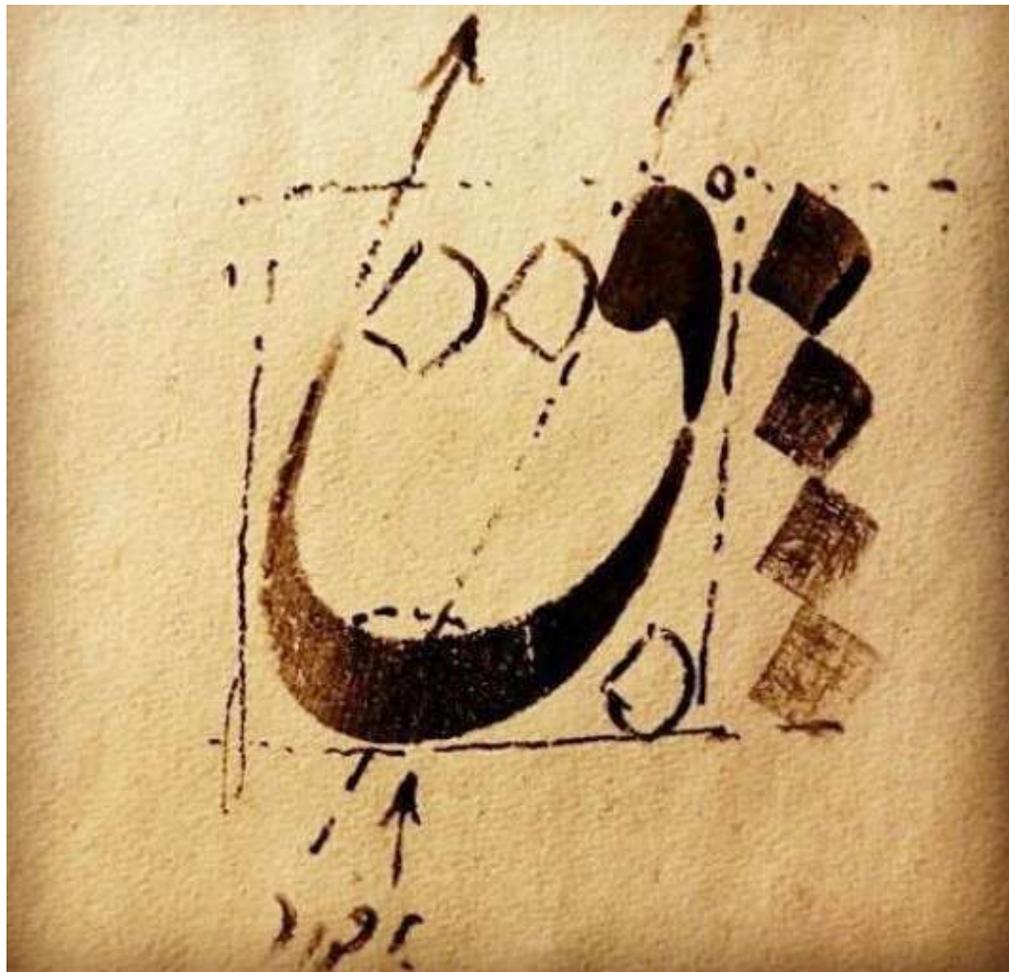
создатель – Ибн Мукла (855 – 940)

X век – пропорциональное письмо

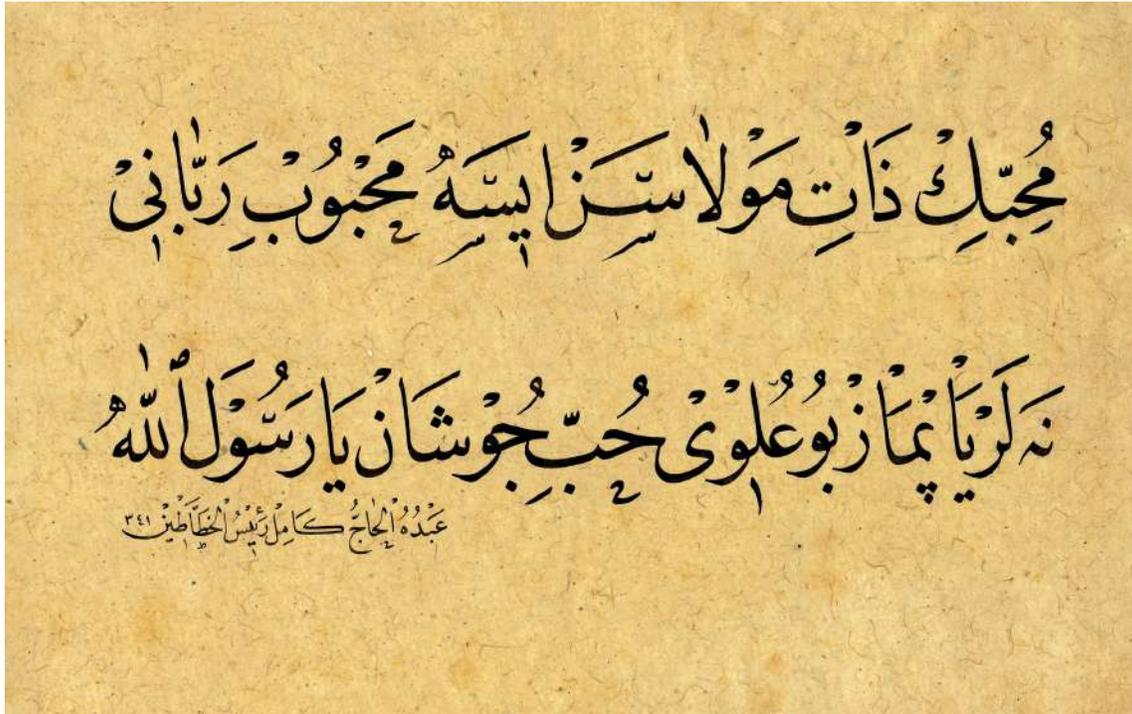

создатель – Ибн Мукла (855 – 940)

насх

сулюс

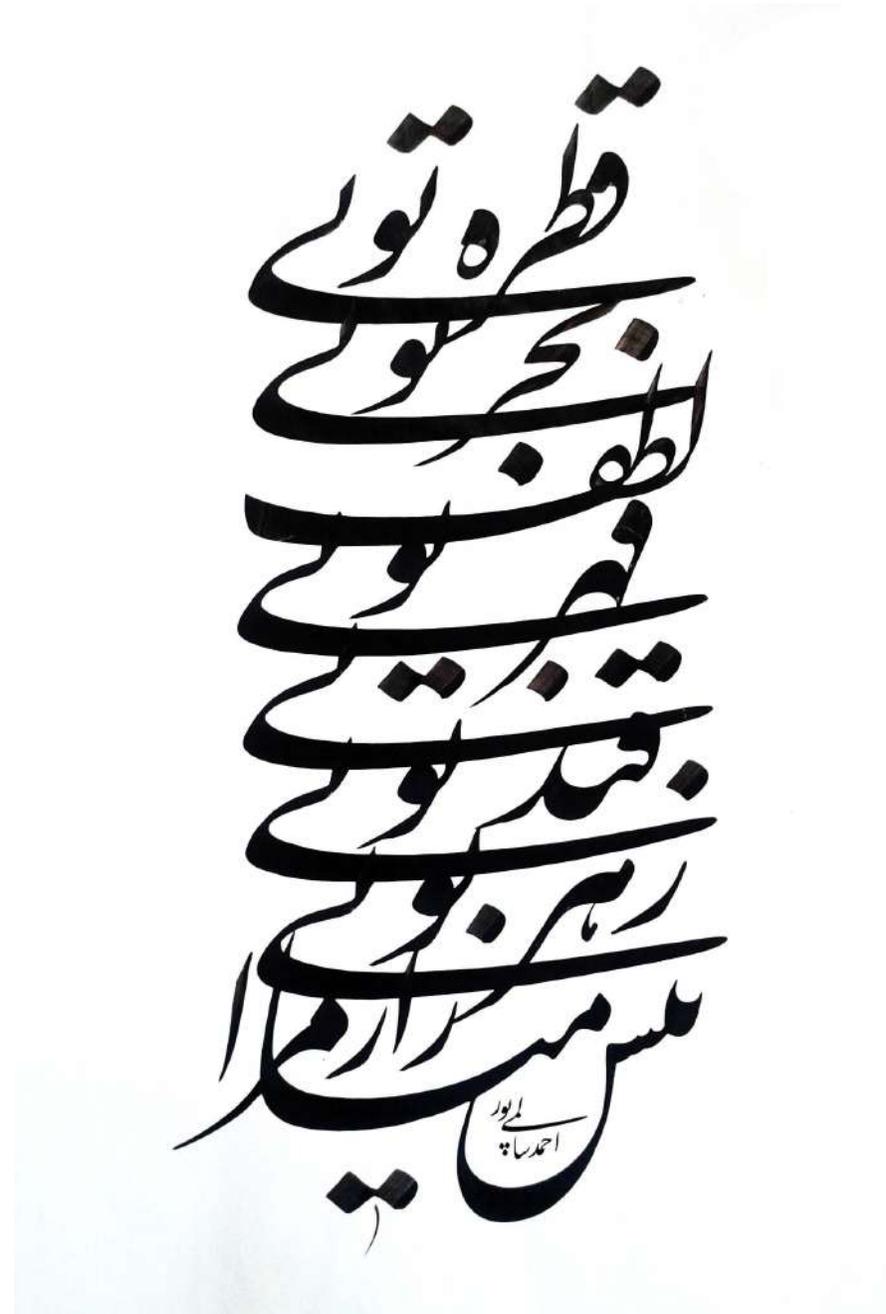
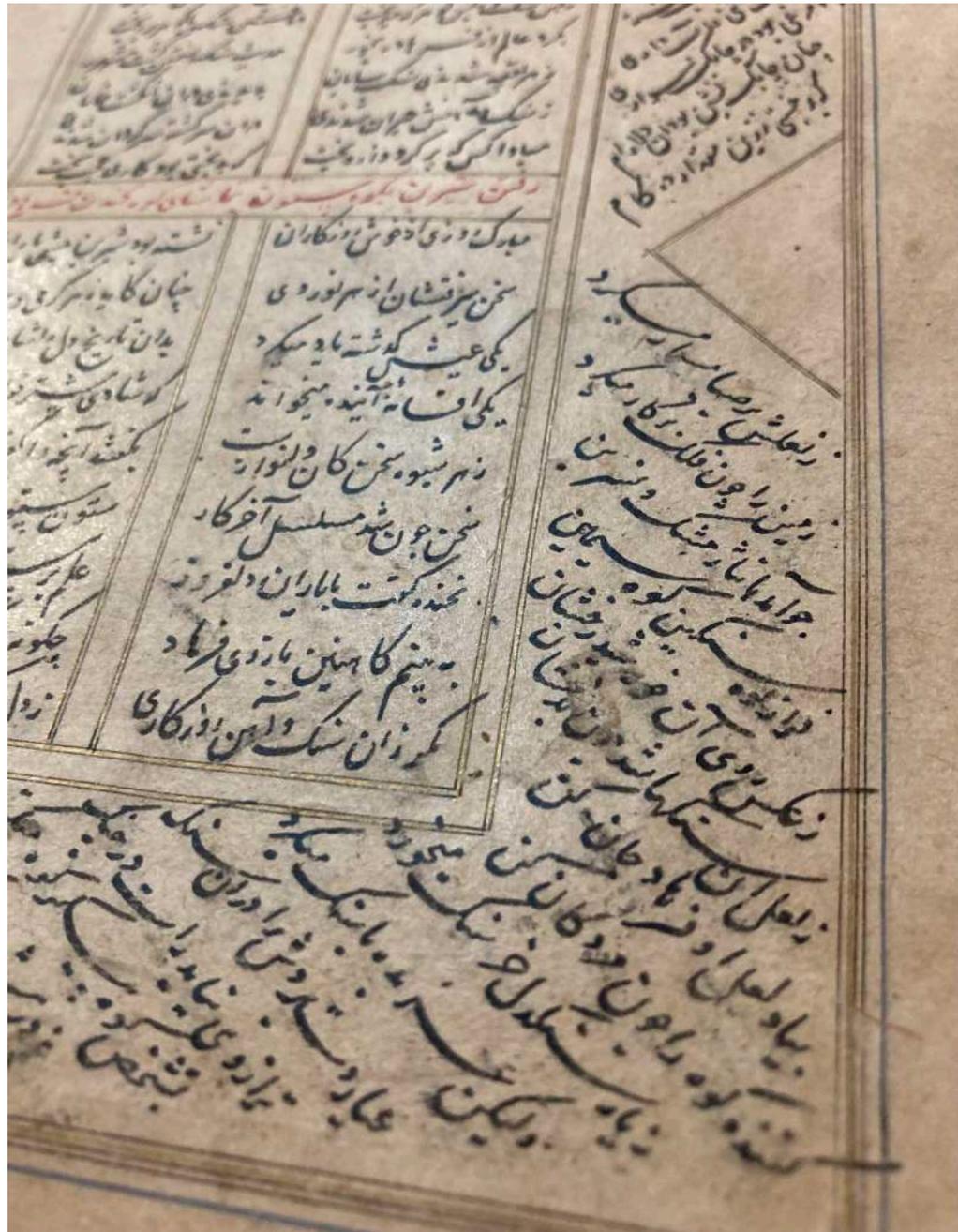

сулюс ⚡

Насталик – «невеста» почерков

در جان من این بویست نماند
 آن جامه از خزان زین
 بسیر زین پادشاه
 چون گوشت گزینت سر بلندی
 او در دهان سراسی بی در
 وان گشته که در کشتن
 باز زین نهانست چرخ نکوست
 زانسان که بیدر خاک را درشت
 بوسه و بخت کار بسته
 در چراگ هر آن باز درشت
 از ناز بوی خود بپوشش
 بسینه خود در شکرش تان
 لشکر کمی از پیش او خارده
 سنج بخرسته بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داد
 چون خاک در تو بود درشت
 دستور ای اگر بود در آید

ماجون در کشتن نماند
 او در دهان ز خود دریا
 با هم چه بدان بود سر داد
 بعد از سر آن نشاطه های
 آن خرد میان عالی بی پر
 سیام گشای راز بکشاد
 همچون پش طایه در جت
 زنگار لشکر سینه بیدرشت
 در باره طایه ن بکوشید
 در چشمه درستی و صورت
 در این رخ اندام سیرش
 در پیش گوشت بیت جوانان
 زان دم در ددان چه جرم داد
 در استه لشکری که در جنگ
 شده زید و دیده با خود داد
 همچون که برین و عجزت
 از دور بچو در سب نماند

در جان من این بویست نماند
 آن جامه از خزان زین
 بسیر زین پادشاه
 چون گوشت گزینت سر بلندی
 او در دهان سراسی بی در
 وان گشته که در کشتن
 باز زین نهانست چرخ نکوست
 زانسان که بیدر خاک را درشت
 بوسه و بخت کار بسته
 در چراگ هر آن باز درشت
 از ناز بوی خود بپوشش
 بسینه خود در شکرش تان
 لشکر کمی از پیش او خارده
 سنج بخرسته بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داد
 چون خاک در تو بود درشت
 دستور ای اگر بود در آید

در چشمه درستی و صورت
 در این رخ اندام سیرش
 در پیش گوشت بیت جوانان
 زان دم در ددان چه جرم داد
 در استه لشکری که در جنگ
 شده زید و دیده با خود داد
 همچون که برین و عجزت
 از دور بچو در سب نماند

در چشمه درستی و صورت
 در این رخ اندام سیرش
 در پیش گوشت بیت جوانان
 زان دم در ددان چه جرم داد
 در استه لشکری که در جنگ
 شده زید و دیده با خود داد
 همچون که برین و عجزت
 از دور بچو در سب نماند

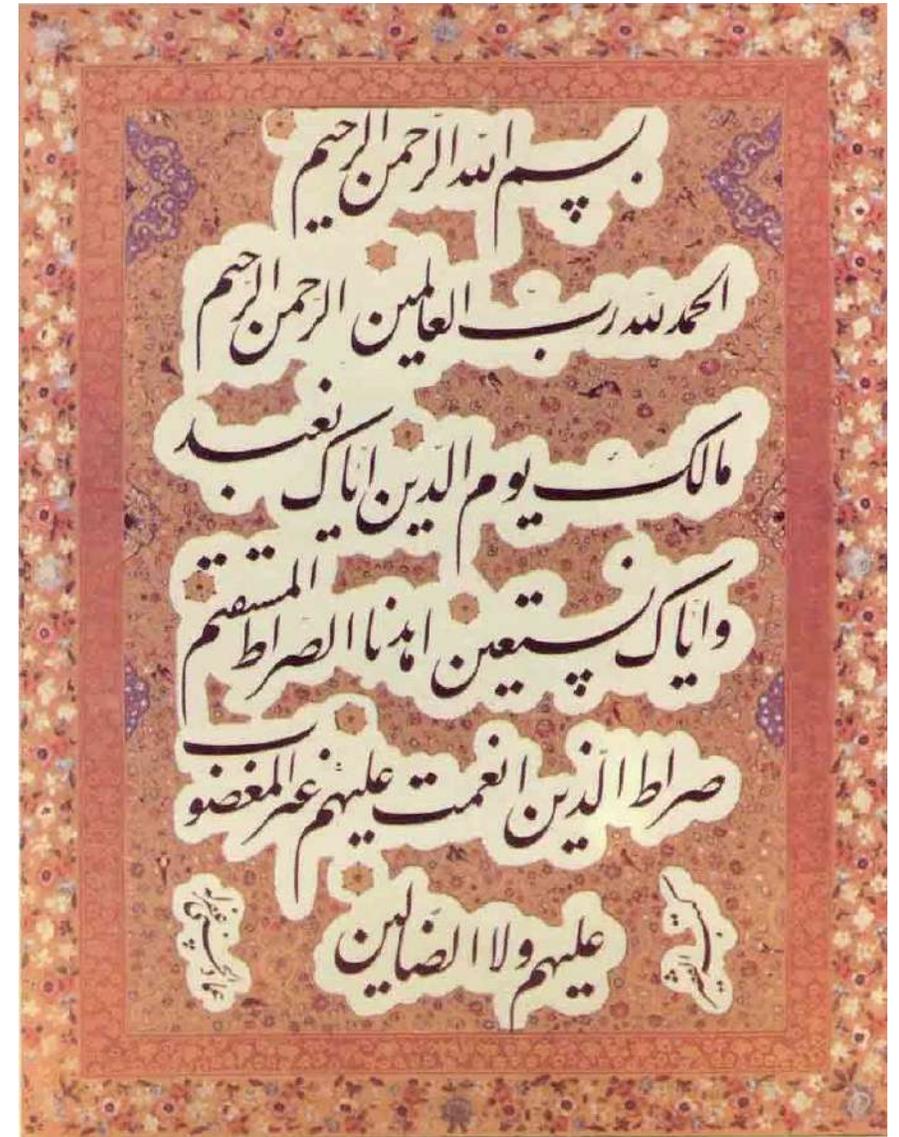
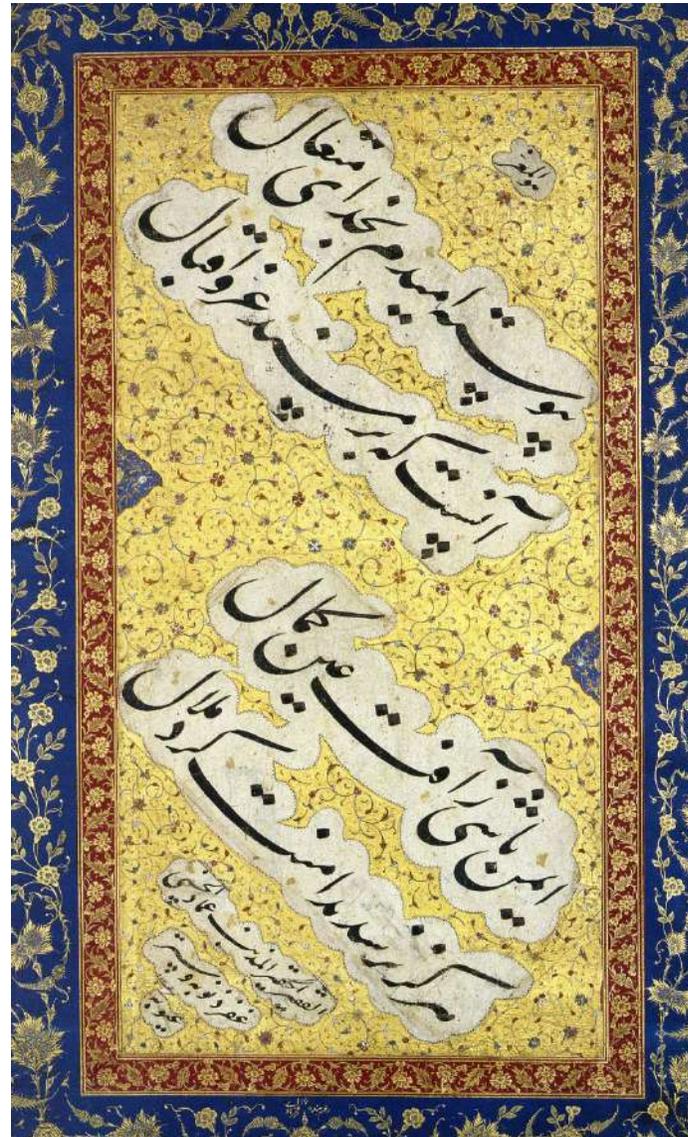
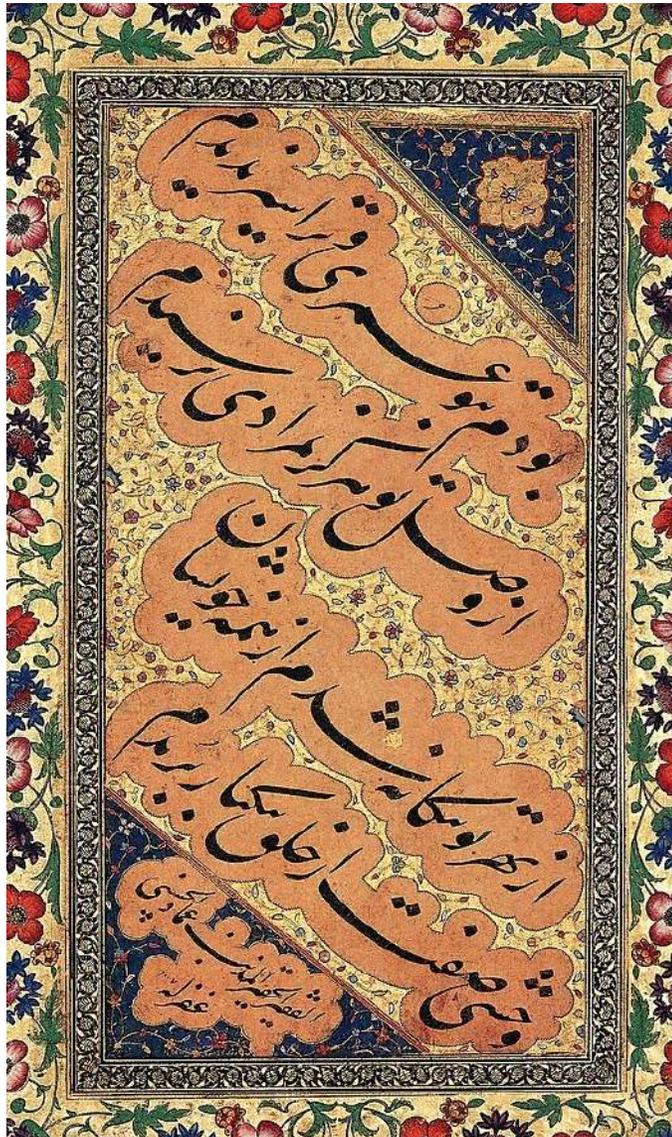
در چشمه درستی و صورت
 در این رخ اندام سیرش
 در پیش گوشت بیت جوانان
 زان دم در ددان چه جرم داد
 در استه لشکری که در جنگ
 شده زید و دیده با خود داد
 همچون که برین و عجزت
 از دور بچو در سب نماند

مکن و حرف دعا که ادم دور
 علیک فی کل حال مشتمل حسابا

ای که فصل فرغ ندانم چه گوهری
 دل بر مکن که تیردی چاه عجزی
 هم نوش خوشگوار ای و هم نرفتی
 بنیان تست مستعدش علو و غفل
 خالی اگر طبلت پستی مقیدی
 نقش است از حدوث و قدح صغیرا
 صورت سپین که منج صلیصال
 ایام را بموقت که نین بر نین
 افراد کاینه علل اند و تو عای
 هم در ثبات کرسی این نه مقدری
 نام تو در راج رتبت مقدم هست
 هم مصدر وجود و عدم را نوشتی
 پوشیده چه کان فلک بر نوشتی

کز آسمان بزکشت از خاک کتری
 خود بین مشکوکه آینه هفت کشتوی
 هم لای پا که کسین هم آب کوشی
 خواه آسمان و خواه زمین بچو نیشی
 عربش اگر بنور لاله منوری
 مجموع قدیم و کتاب سبتری
 معنی نکر که معدن کسبیت اجری
 آفاق را بجمع بحیرین معبری
 اعیان تا نسبت عمر عرضند و تو جبری
 هم در شعل شپه این صفت منظری
 هر چند در فرا تب تکون جوشی
 هم مشتاق کون مکان از اقصای
 دانا فریب است این صفت سپکری

Мир Эмад (1554–1615)

Шекасте-насталик (или просто Шекасте)

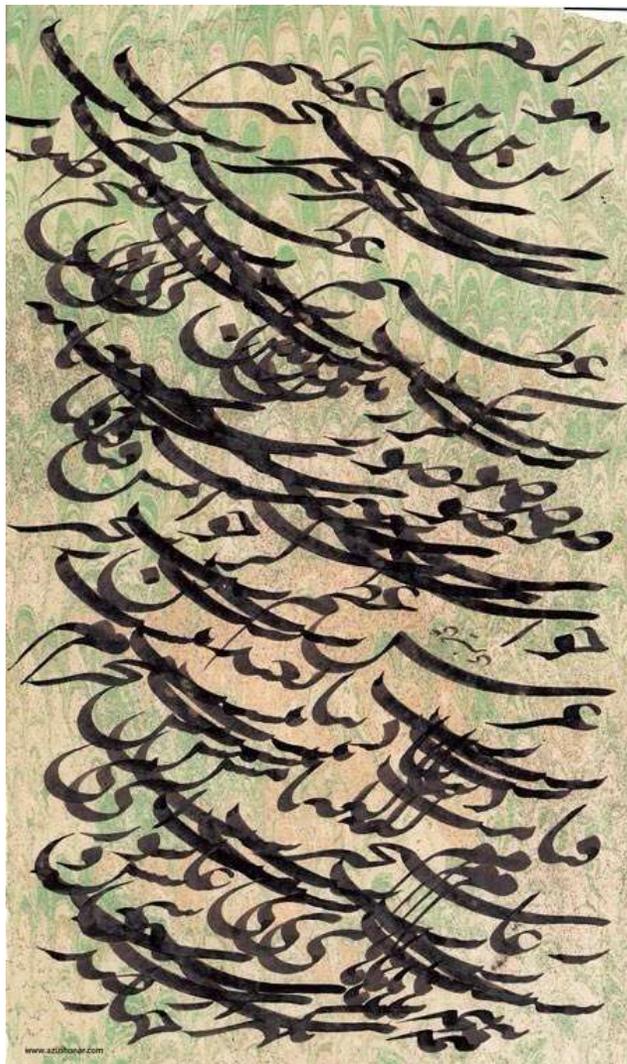

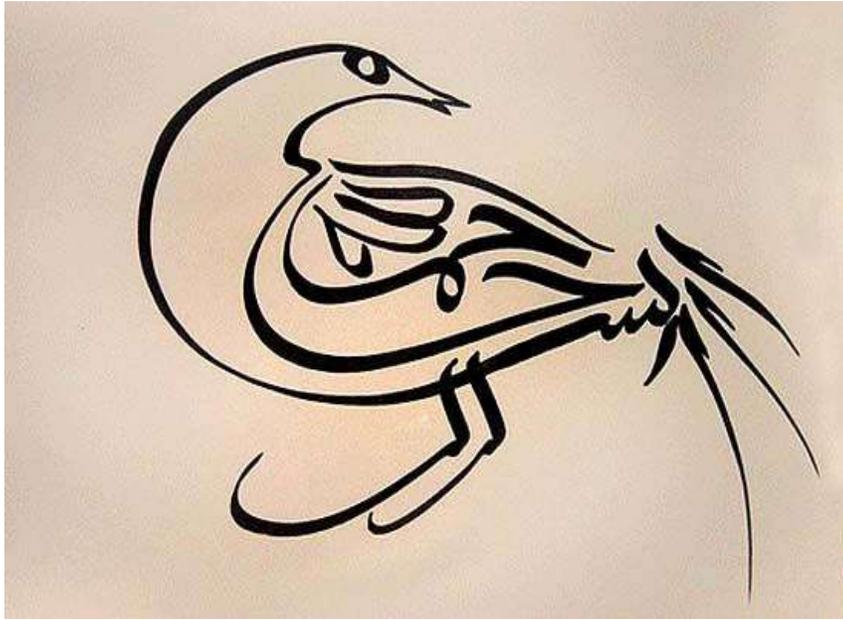

Сийях-машк

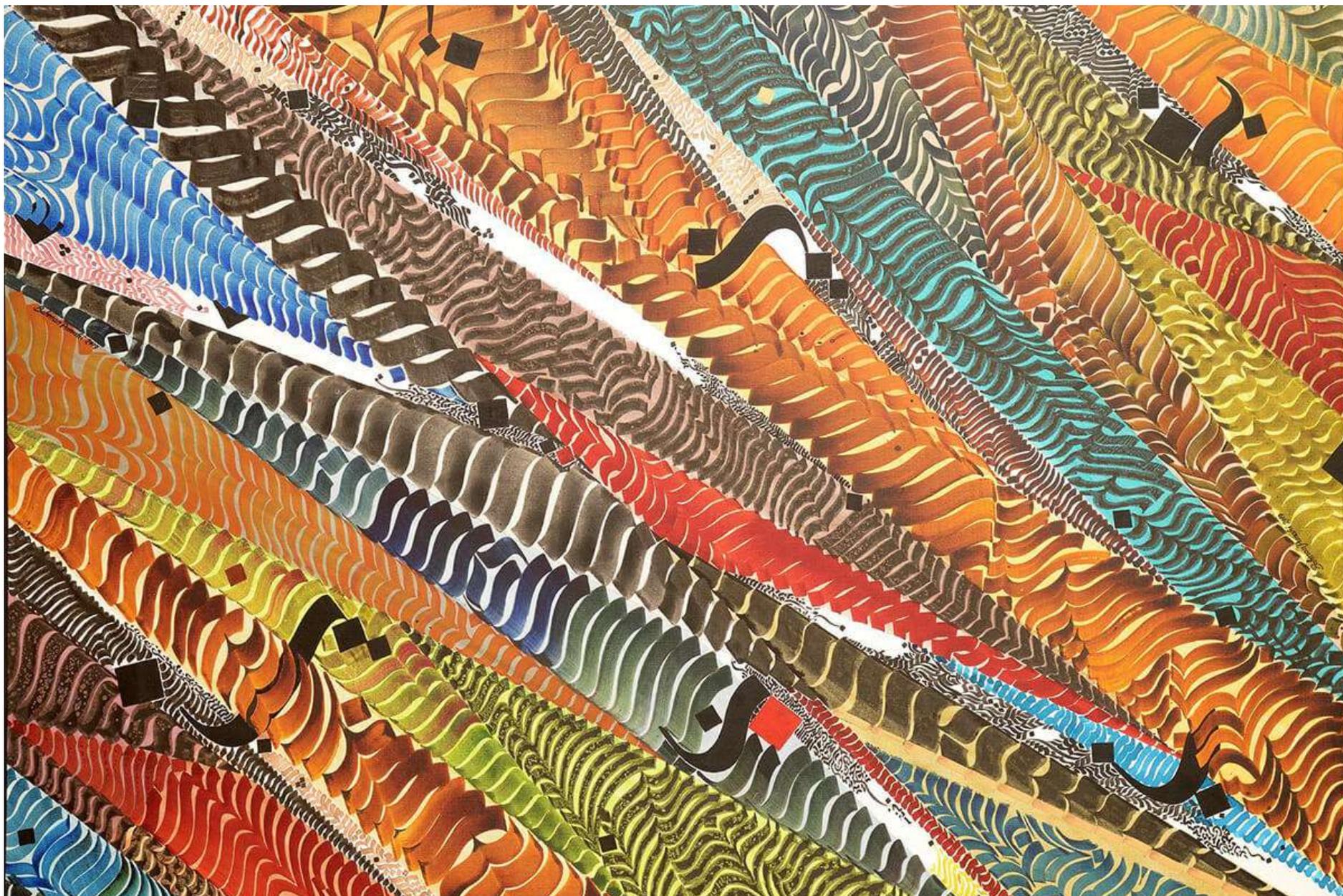
Сийях-машк

каллиграфия –
самостоятельный вид живописи

**Бахман
Панахи**

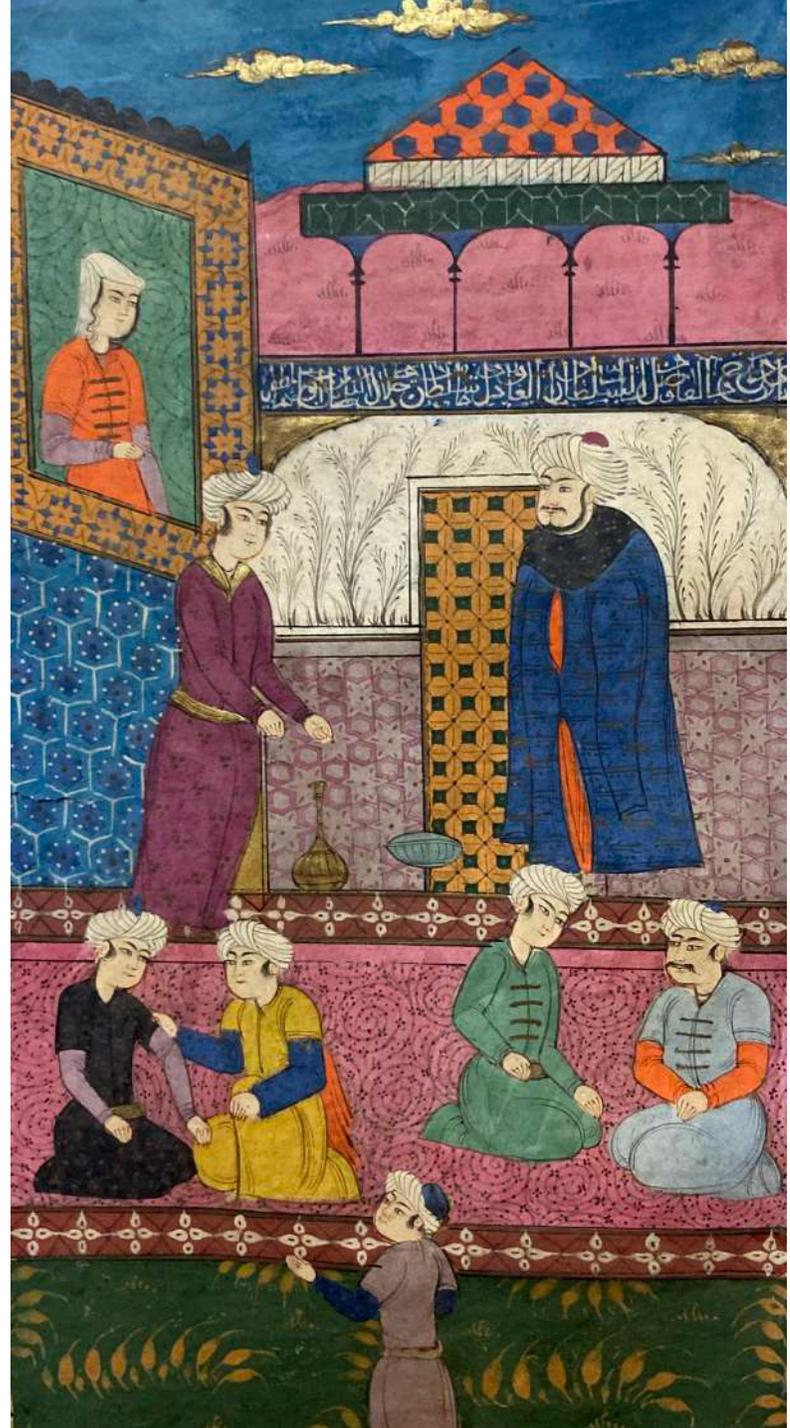
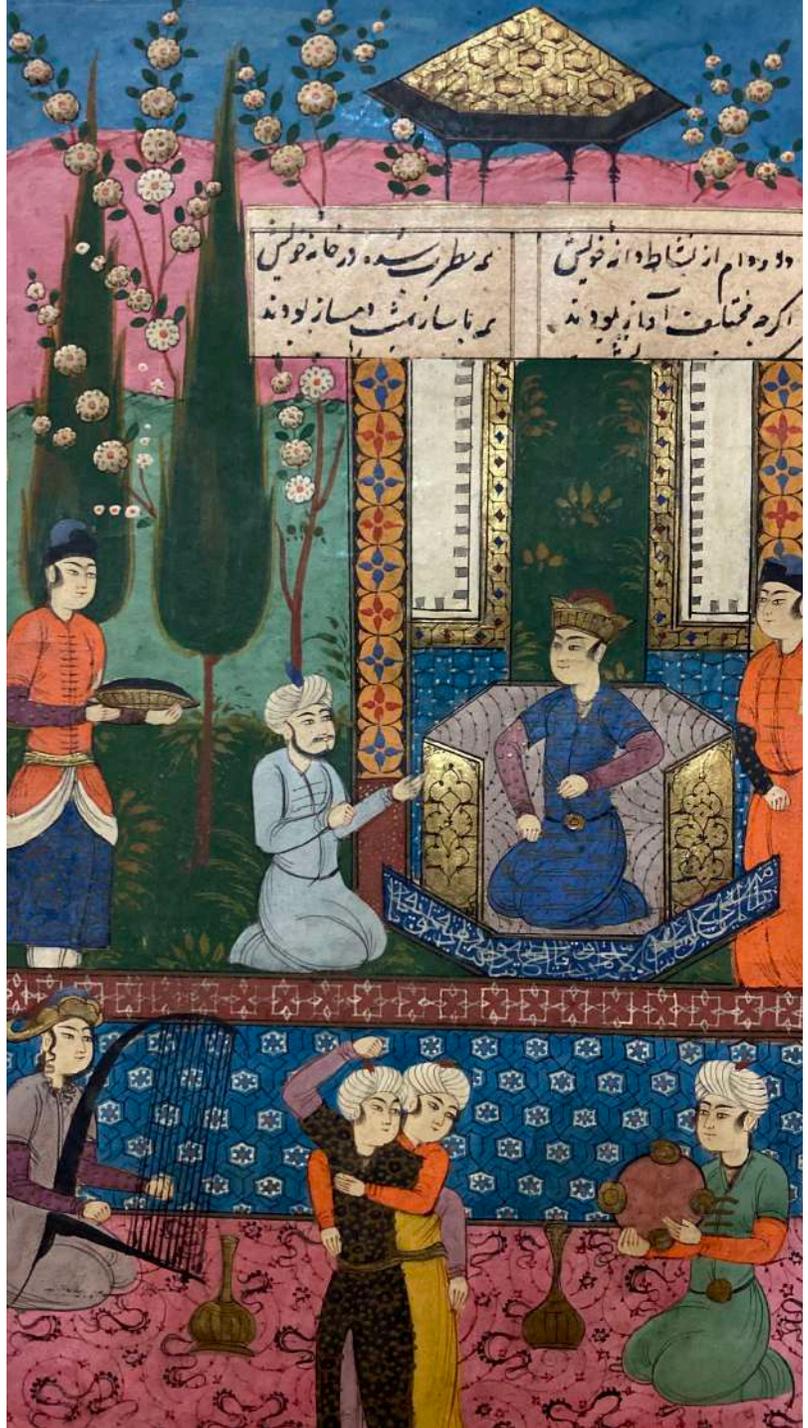

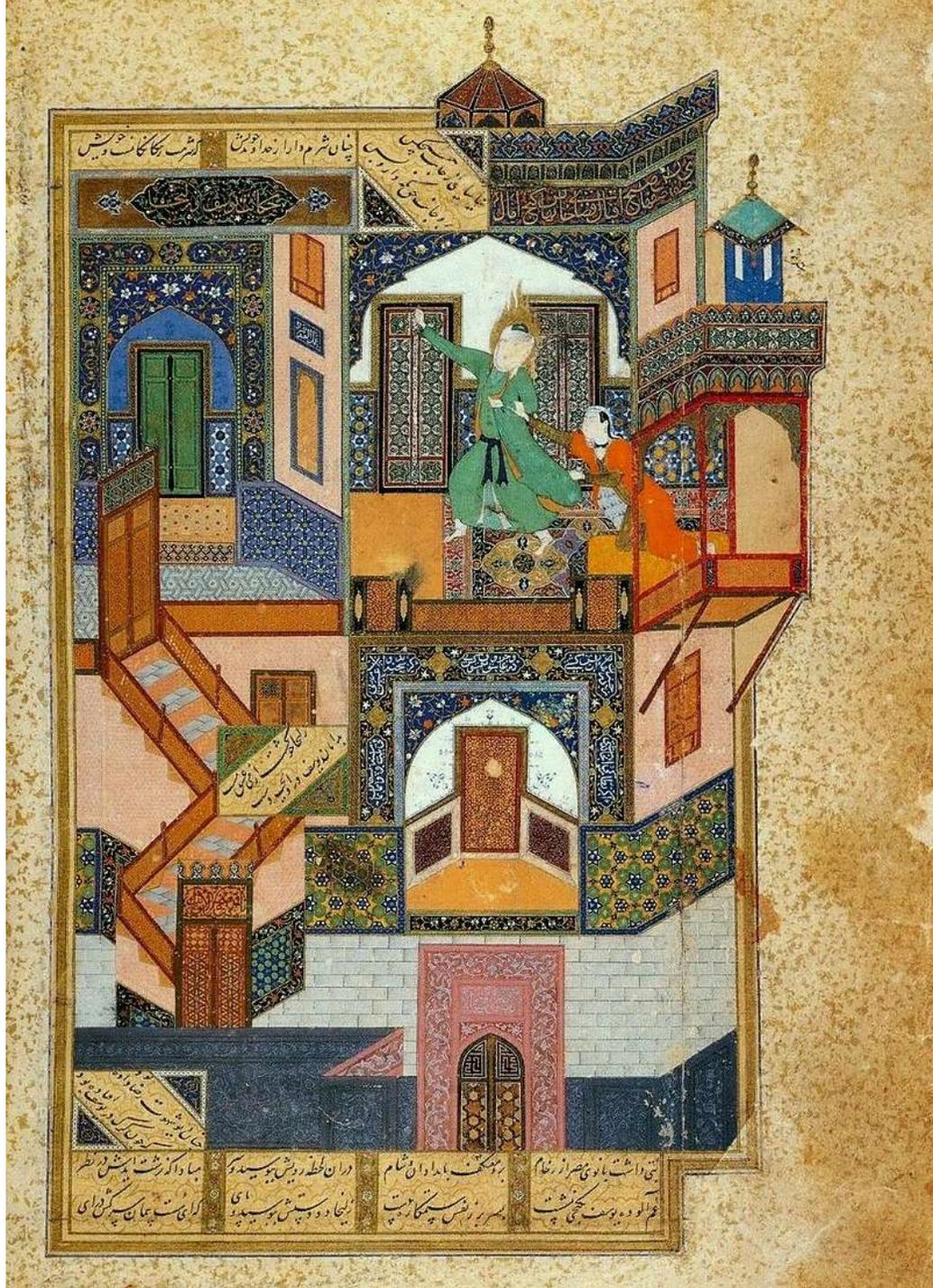
2019 © CFC

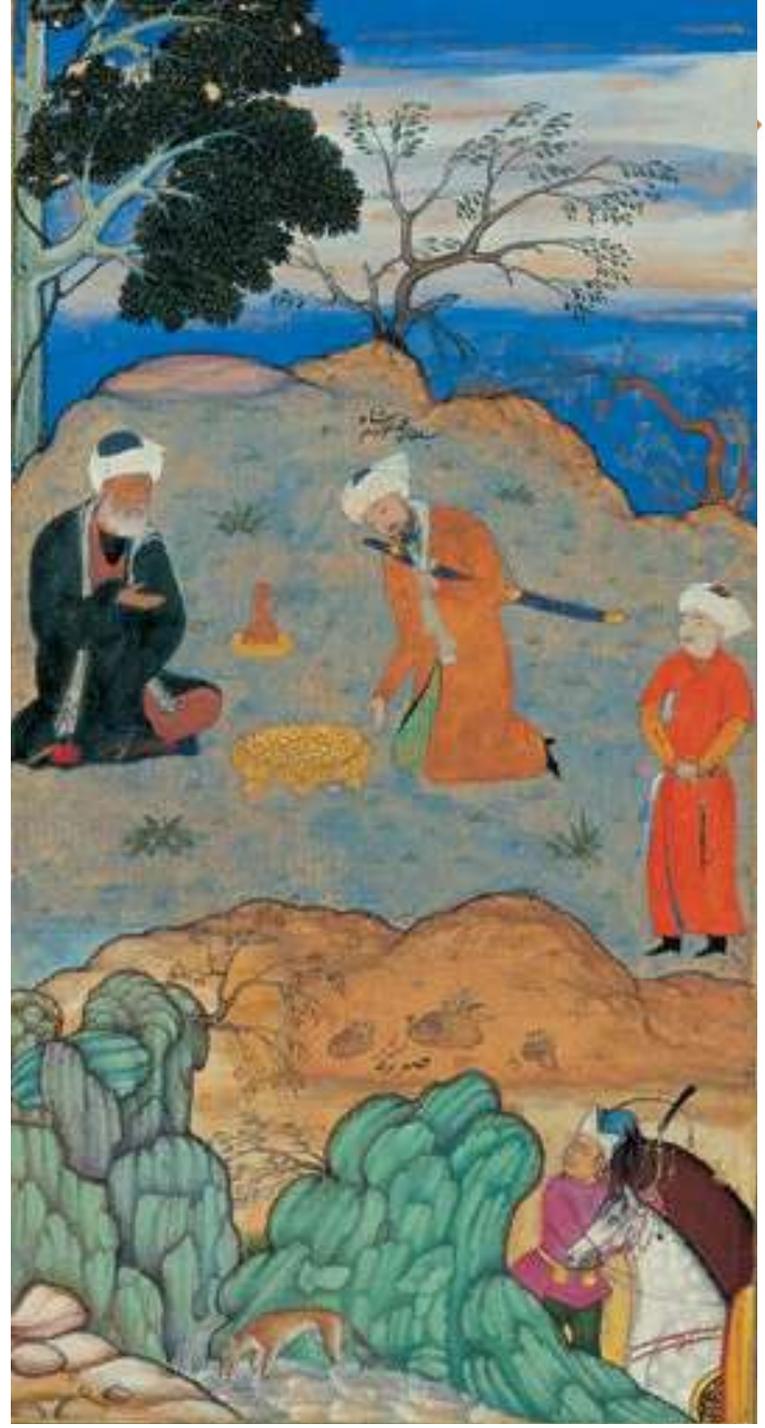
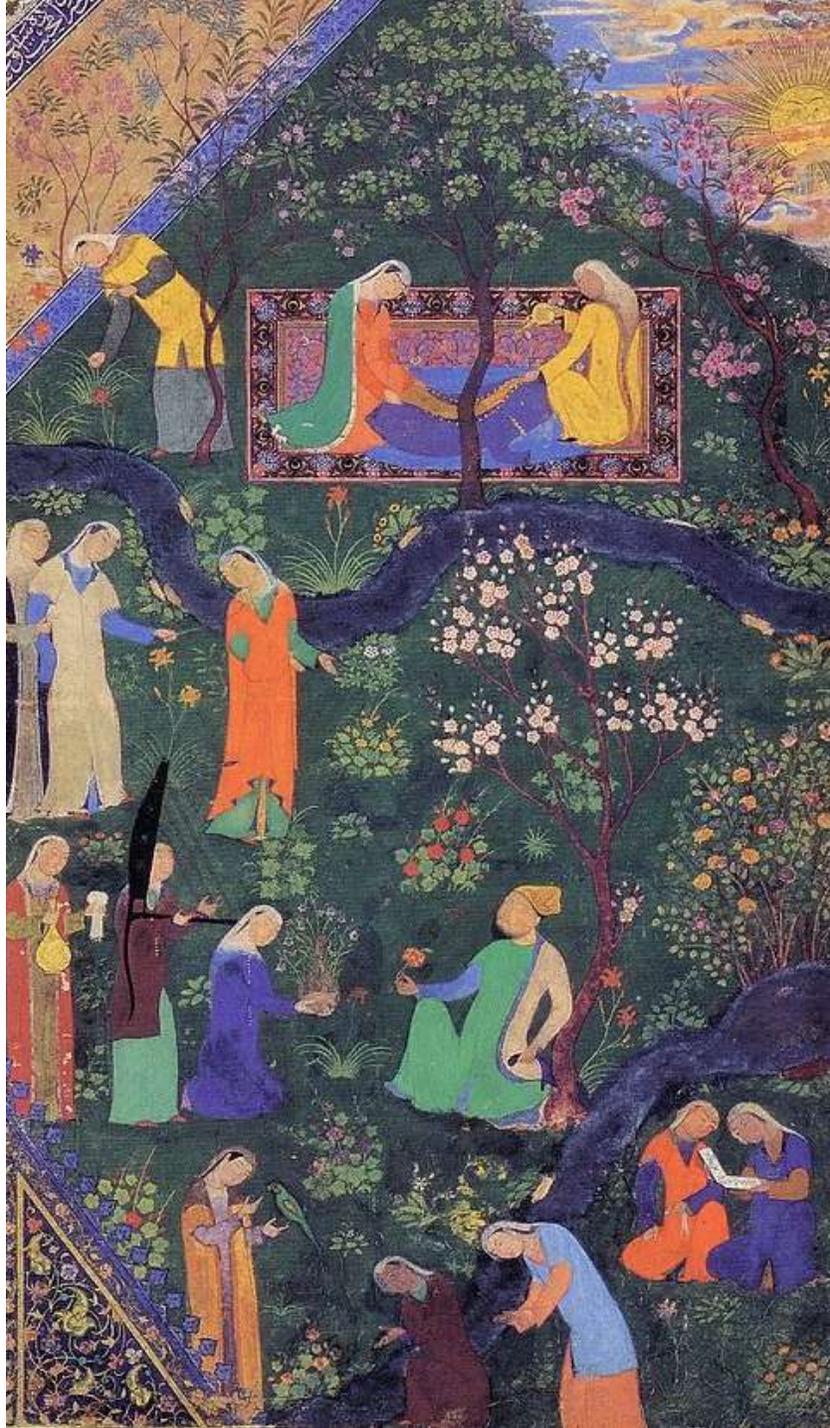
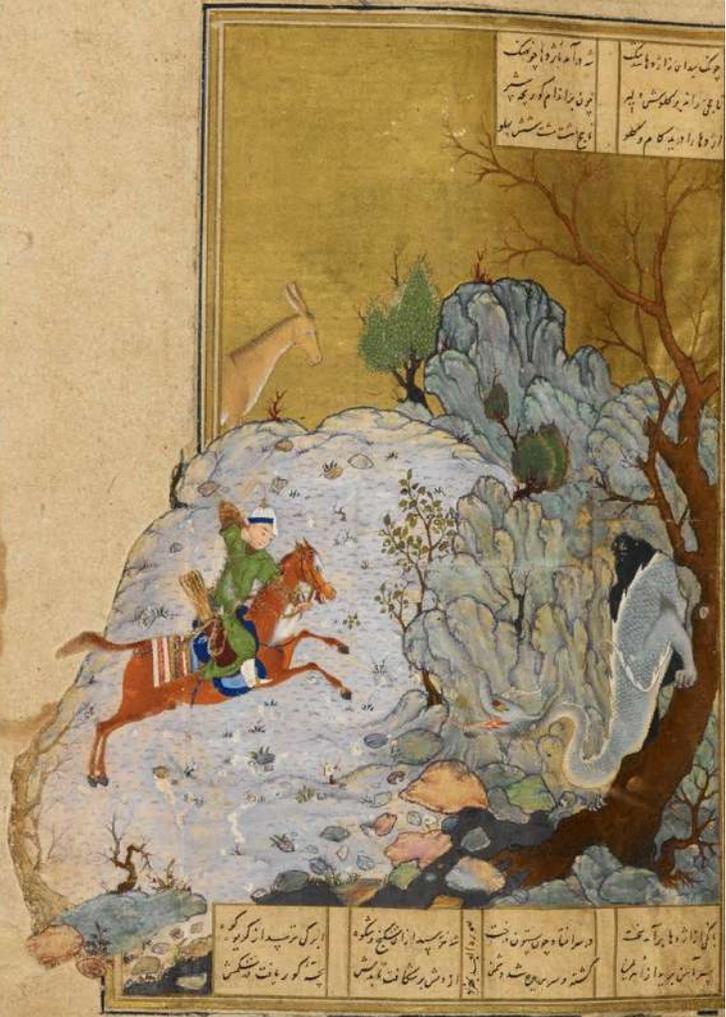

миниатюра

Кемаль-ад-Дин Бехзад (1450 – 1535)

Гравюра

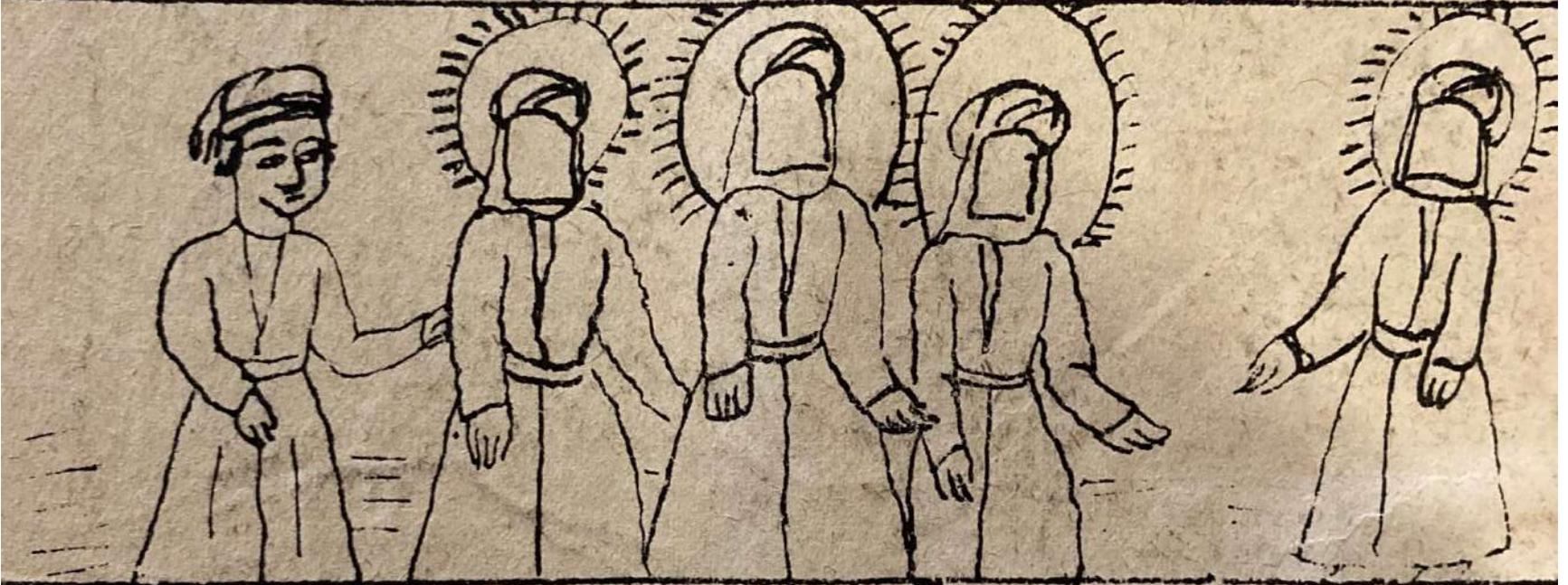
احسان پچاره لابد مانده دست و پایی کره را بست و در شرط انداخت آن اورا پیر و از قضا خلیفه

خلیفه در بالای قصر نشسته دید از آب بیرون میانید و سر و میرو و فرمود فرستند و او را آوردند که
بید دست و پایی بسته داشت که صاحبخانه خود را ضرر رسانیده که او را با این مسیلاً

برای فرستادن که شهر ما را نگاه داری گنند بعد از آن اهل شهر با تمام مسلمانان شدند و هر چه تخته
 بد بود در آن شهر شهرهای دیگر همه را بغیر سوخته جناب مولا فراب کردند و جای آنها را مسجد ساخته

ز آن حضرت ابرو مؤمنان خود با مالک ابو المعین مدار طهماس چشمه خاور و بانی اهل اسلام بمدینه
 به جنبه سفینه روانه شدند باندک زمانی نیز در یک شهر مدینه طبعه رسیدند عمر را در جلوه سازند که عمر
 مال باد صحر روانه شد خود را بزودی شهر مدینه رسانیده وقتی رسید که نماز ظهر بود جناب پیغمبر

اغزل خواهند یعنی با سلاح در مقابل سماک بود و آن کوکب رسیده خوانند و آن کوکب که بر پای او

غفر خواهند یعنی که کوکب را پوشیده
کوکب المرام کوکب او میجده است
از صورت میان کوکب سنبه و عفت
دنه خارج و در میان ایشان هیچ از
کوکب مشهور نیست کوکب العفت

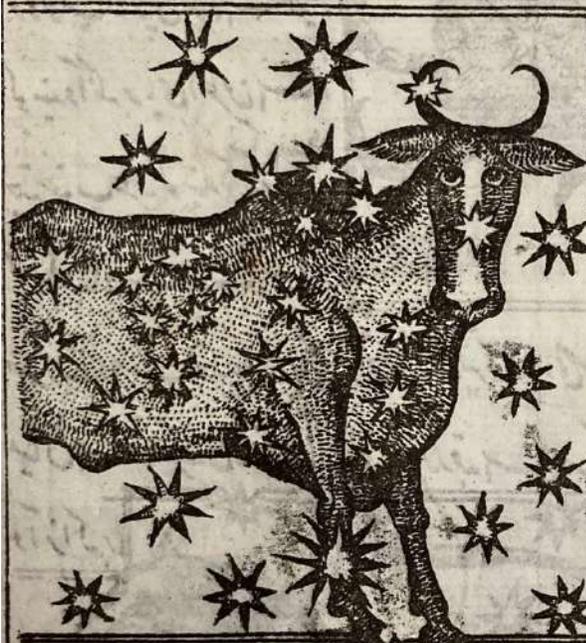
کوکب او بیست و یک کوکب است از صورت و سه خارج از صورت و آن سه کوکب که چهره کرده است

اکلیل خواهند و آن کوکب
روشن باشد یا سرخی زرد قلب
العقب گویند و آن کوکب که
قوام قلب است و آزا که از
پس اوست بیات گویند
و آزا که در حرارت دین است

آزاقوات گویند و آن دو کوکب را که بر طرف دین است سوگه گویند کوکب الفوس و اورا

ستاره نیر که بر طرف قرن است
قرن شمالی که آن بر پای است مسک
الاعنه است و میلن ایشان مشترک و
خارج صورت یازده کوکب است و
بر موضع قطع چهار کوکب که بر دوش
کاد است و ثیبا خواهند و آن کوکب
متقاربت همچون خورشید و کور و چنین

گویند که اگر نبود آن باران آید آن سال خشک گردد و صورت ثوران باشد کوکب الثوامین

کوکب او میجده است و آن
صورت دوامی است ایشان
بجانب شمال و شرق و پای
ایشان بجانب جنوب و مغرب
و کوکب هر صورت بان در آن
است و آن دو کوکب که بر سر

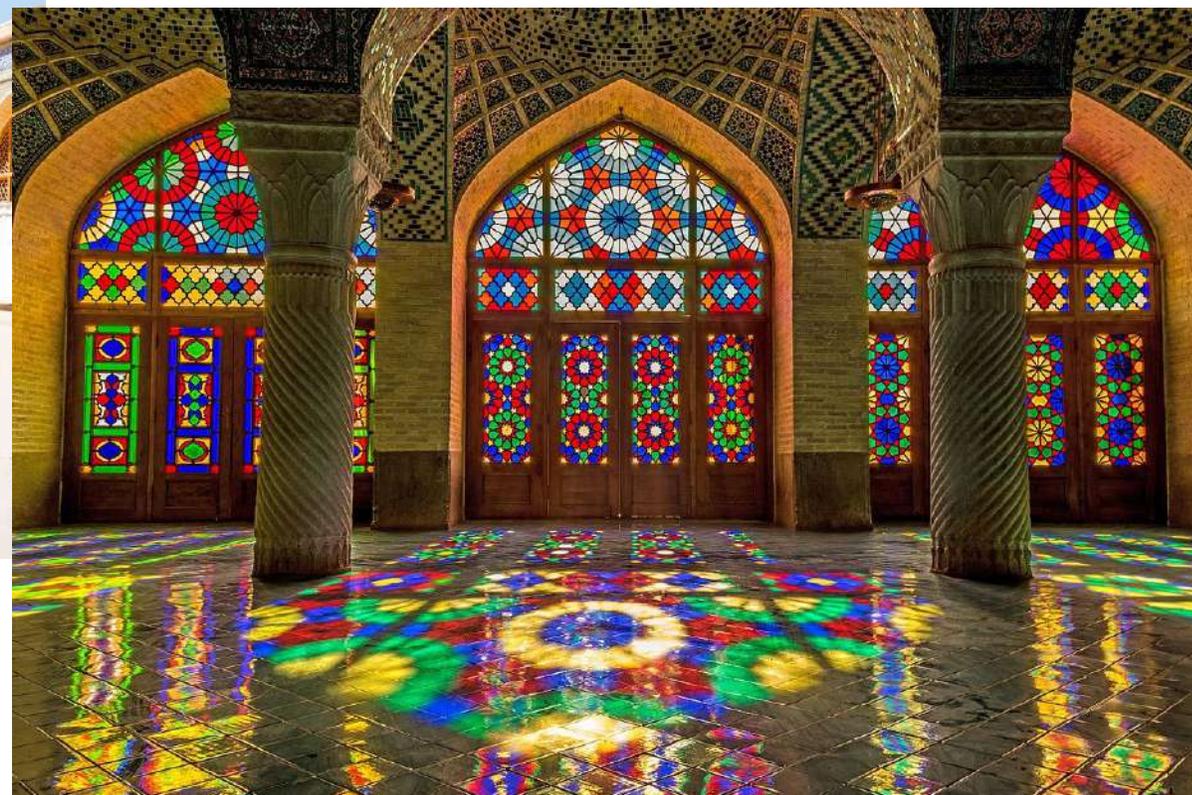

ایشان است ذراع بمسوط خواهند و آن دو کوکب که میان صورت شمالی است منعه گویند و آن

архитектура

Мечети

Мечеть Насир-оль-Мольк (Шираз)

Чехель-Сотун (Исфахан)

Саадабад (Тегеран)

Бордж-е Милад (Тегеран)

Маджлес (Тегеран)

народные промыслы

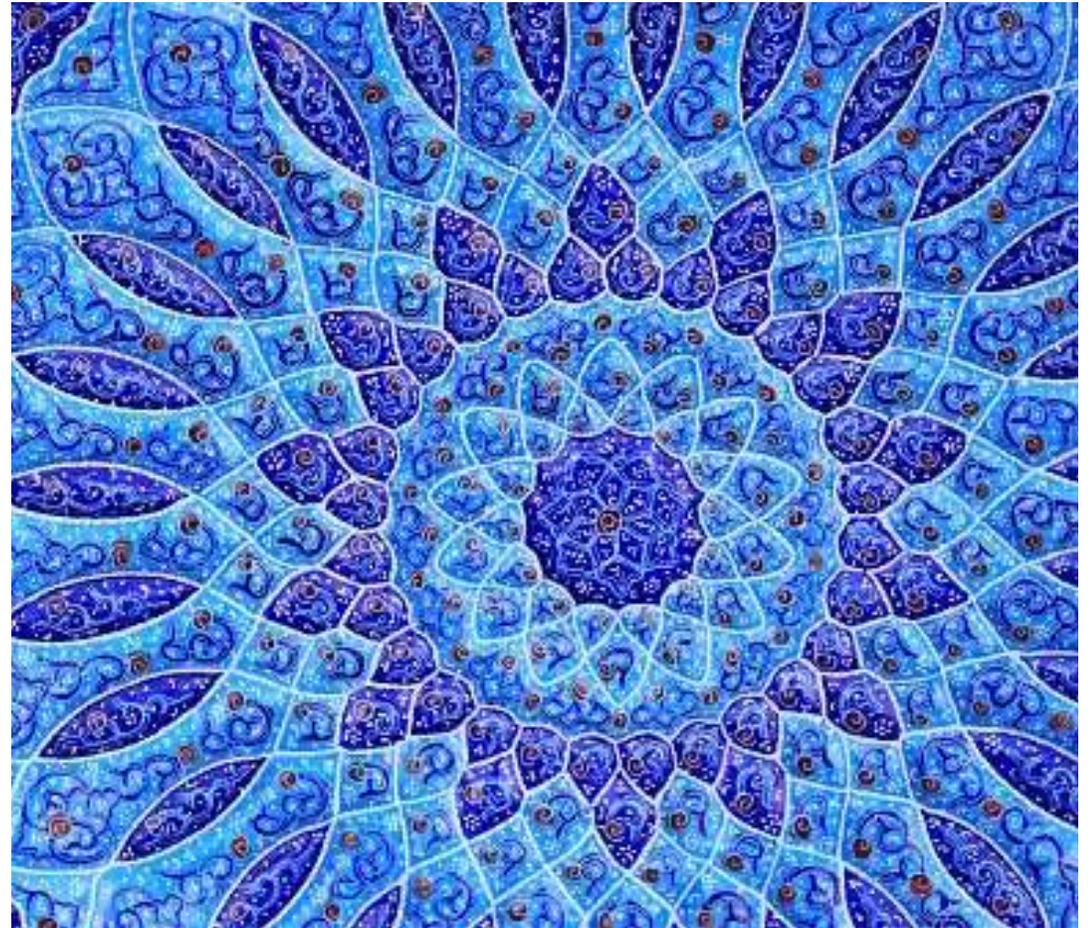

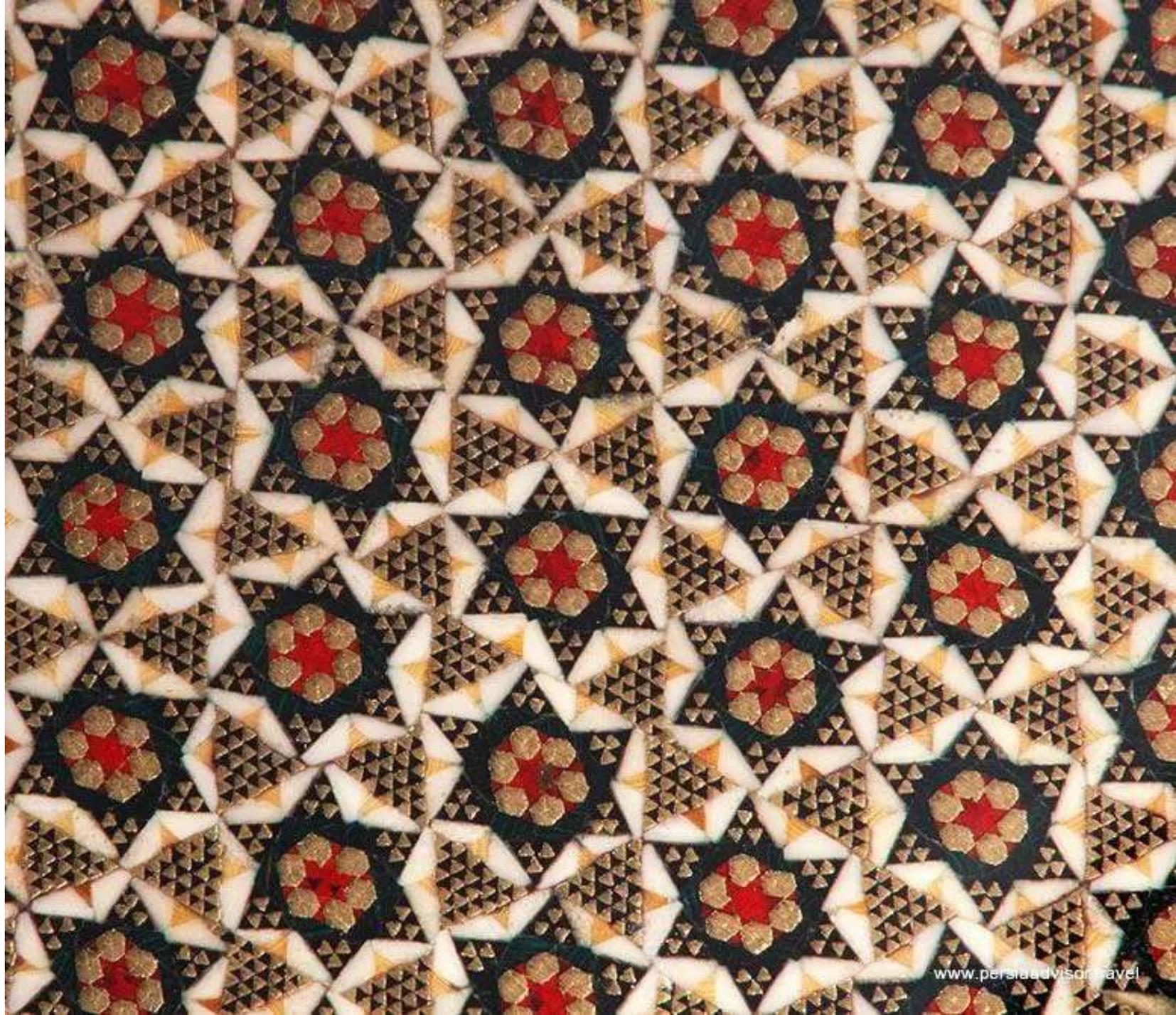
Шах Аббас Сефеви
(1571 – 1629)

Минакари

Хатам-кари

современное искусство

Сани-оль-Мольк.
Портрет Мостоуфи-оль-Мамалека.
1856

Кемаль-оль-Мольк
(Мохаммад Гаффари)
1847–1940

Кемаль-оль-Мольк
Багдадские
златокузнецы
1901

Аршак

**Морской пейзаж
1959**

**Мостафа
Наджми**

**Али-Акбар
Санати**
Закат на
пастбище
1957

Монир Шахруди- Фарманфармаيان 1922–2019

Монир

Монир

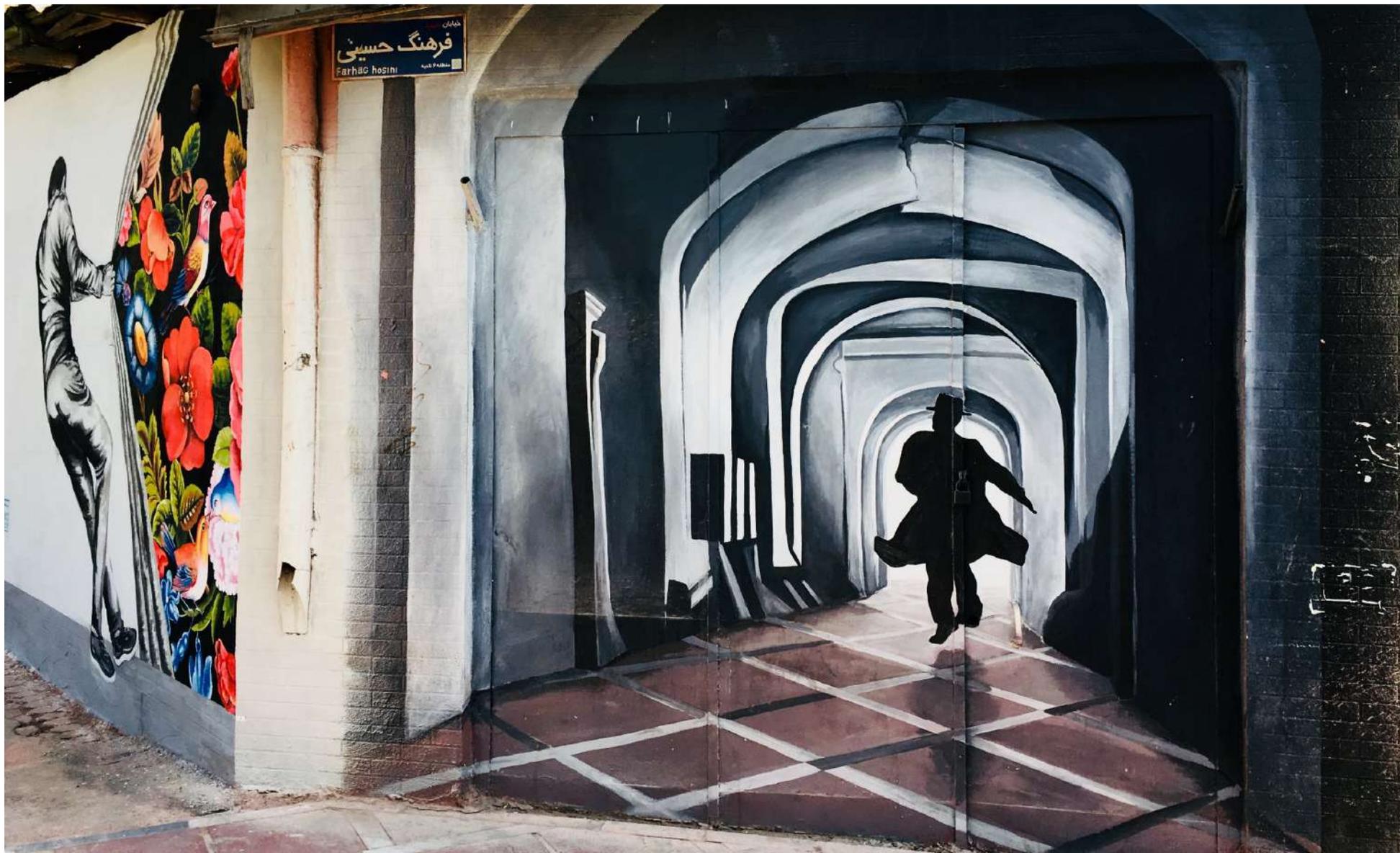

Монир

СТРИТ- АРТ

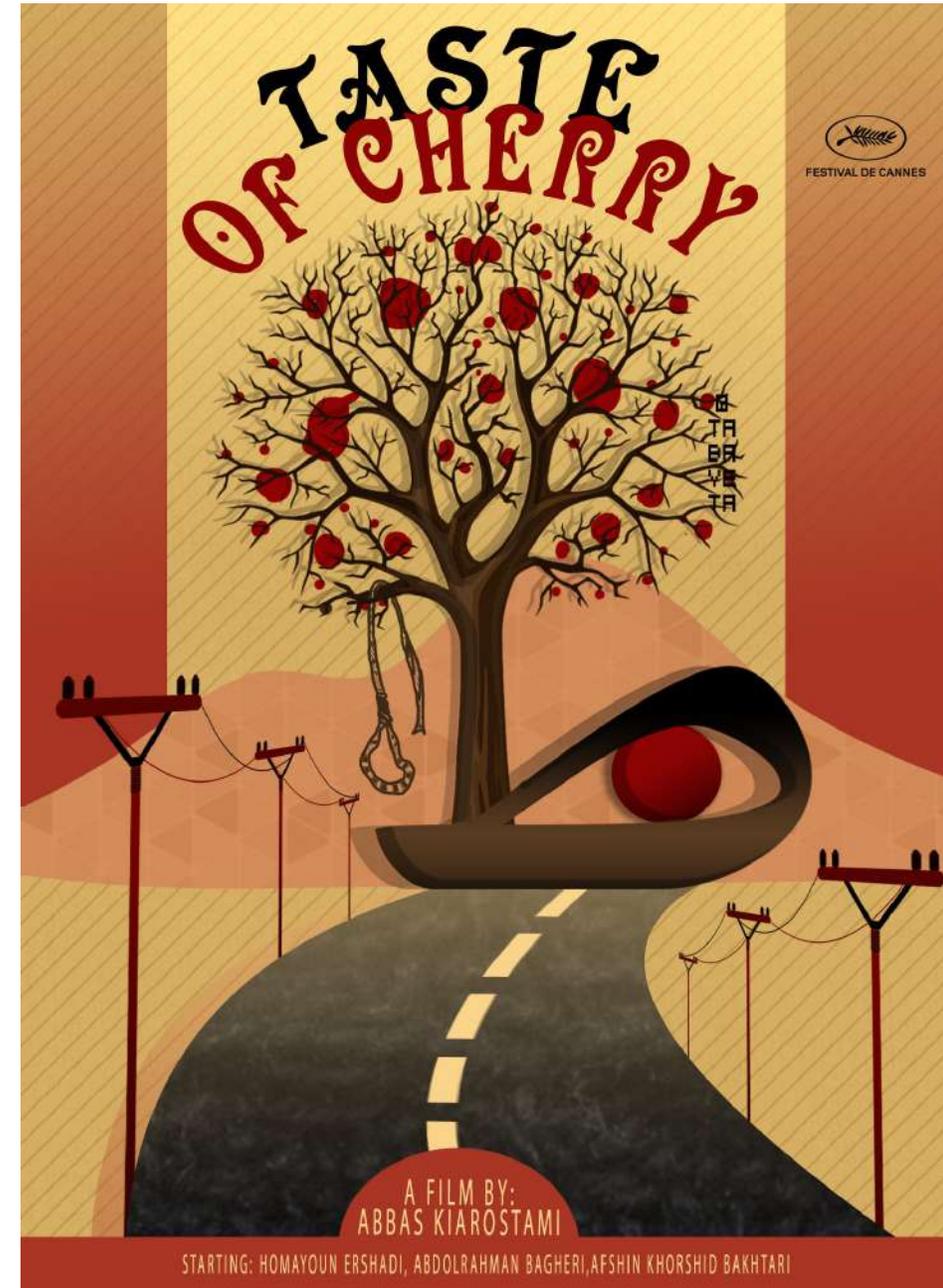

Кинематограф

- Аббас Киаростоми
- Асгар Фархади
- Маджид Маджиди
- Джафар Панахи

Спасибо!

Продолжение
следует)

